

Πρὸς Ῥωμαίους

Παῦλος, δοῦλος Ἰησοῦ χριστοῦ, κλητὸς¹ ἀπόστολος, ἀφωρισμένος² εἰς **1**
 εὐαγγέλιον θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο³ διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν **2**
 γραφαῖς ἁγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος⁴ **3**
 Δαυὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ ὁρισθέντος⁵ υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει, κατὰ πνεῦμα **4**
 ἁγιωσύνης,⁶ ἐξ ἀναστάσεως⁷ νεκρῶν, Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, **5**
 δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν⁸ εἰς ὑπακοὴν⁹ πίστεως ἐν πᾶσιν
 τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐστέ καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ¹ **6**
 Ἰησοῦ χριστοῦ: πᾶσιν τοῖς οὗσιν ἐν Ῥώμῃ¹⁰ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς¹ **7**
 ἁγίοις: χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
 χριστοῦ.

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ¹¹ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ ὑπὲρ πάντων **8**
 ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται¹² ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Μάρτυς¹³ **9**
 γάρ μου ἐστὶν ὁ θεός, ᾧ λατρεύω¹⁴ ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
 τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως¹⁵ μνησθῆναι¹⁶ ὑμῶν ποιῶμαι, πάντοτε¹⁷ ἐπὶ **10**
 τῶν προσευχῶν¹⁸ μου δεόμενος,¹⁹ εἴ πως ἤδη ποτὲ²⁰ εὐδομηθῆσομαι²¹ ἐν

¹ κλητός, called, summoned. ² ἀφορίζω, separate, set apart. ³ προεπαγγέλλομαι, promise beforehand. ⁴ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁵ ὀρίζω, mark off by boundaries, determine. ⁶ ἁγιωσύνη, ἡς, ἡ, holiness, holy or sanctified state. ⁷ ἀνάστασις, εως, ἡ, resurrection, rising again. ⁸ ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission. ⁹ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ¹⁰ Ῥώμη, ἡς, ἡ, Rome, strength. ¹¹ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ¹² καταγγέλλω, proclaim, declare openly. ¹³ μάρτυς, υρος, ὁ, witness. ¹⁴ λατρεύω, serve, worship. ¹⁵ ἀδιαλείπτως, constantly, unceasingly. ¹⁶ μνησθῆναι, ας, ἡ, remembrance, mention. ¹⁷ πάντοτε, always, at all times. ¹⁸ προσευχή, ἡς, ἡ, prayer, place for prayer. ¹⁹ δεόμεαι, ask, request. ²⁰ ποτέ, once, at some time. ²¹ εὐδοῶ, cause to prosper.

τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς. Ἐπιποθῶ¹ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα 11
 τι μεταδῶ² χάρισμα³ ὑμῖν πνευματικόν,⁴ εἰς τὸ στηριχθῆναι⁵ ὑμᾶς, 12
 τοῦτο δέ ἐστιν, συμπαρακληθῆναι⁶ ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως
 ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν,⁷ ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις⁸ 13
 προεθέμην⁹ ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς – καὶ ἐκωλύθη¹⁰ ἄχρι¹¹ τοῦ δεῦρο¹² – ἵνα
 τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. 14
 Ἑλλησίν¹³ τε καὶ βαρβάρους,¹⁴ σοφοῖς¹⁵ τε καὶ ἀνοήτοις¹⁶ ὀφειλέτης¹⁷
 εἰμί: οὕτως¹⁸ τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον¹⁹ καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ²⁰ 15
 εὐαγγελίσασθαι. Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι²¹ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ: 16
 δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν²² παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε
 πρῶτον καὶ Ἑλληνι.¹³ Δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται²³ 17
 ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως
 ζήσεται.

Ἀποκαλύπτεται²³ γὰρ ὀργή²⁴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν²⁵ καὶ 18
 ἀδικίαν²⁶ ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ²⁶ κατεχόντων: ²⁷διότι²⁸ 19
 τὸ γνωστὸν²⁹ τοῦ θεοῦ φανερόν³⁰ ἐστιν ἐν αὐτοῖς: ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς
 ἐφάνέρωσεν.³¹ Τὰ γὰρ ἀόρατα³² αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως³³ κόσμου τοῖς 20

¹ ἐπιποθέω, long for, strain after. ² μεταδίδωμι, give a share of, share. ³ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ⁴ πνευματικός, spiritual. ⁵ στηρίζω, establish, fix firmly. ⁶ συμπαρακαλέω, invite, encourage along with others. ⁷ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁸ πολλάκις, often, many times. ⁹ προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ¹⁰ κωλύω, forbid, hinder. ¹¹ ἄχρι, as far as, up to (gen). ¹² δεῦρο, until now, come here! ¹³ Ἑλλήν, ἡνός, ὁ, Greek, Hellene. ¹⁴ βάρβαρος, barbarous, barbarian. ¹⁵ σοφός, wise. ¹⁶ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ¹⁷ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ¹⁸ οὕτως, thus, so. ¹⁹ πρόθυμος, willing, ready. ²⁰ Ῥώμη, ης, ἡ, Rome, strength. ²¹ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ²² σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ²³ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ²⁴ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ²⁵ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ²⁶ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ²⁷ κατέχω, hold back, hold fast. ²⁸ διότι, because, on this account. ²⁹ γνωστός, known, acquaintance. ³⁰ φανερός, manifest, apparent. ³¹ φανέρω, reveal, manifest. ³² ἀόρατος, invisible, unseen. ³³ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature.

ποιήμασιν¹ νοούμενα² καθορᾶται,³ ἥ τε αἰδιος⁴ αὐτοῦ δύναμις καὶ
 θειότης,⁵ εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους·⁶ διότι⁷ γνόντες τὸν θεόν, 21
 οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν,⁸ ἀλλ' ἐματαιώθησαν⁹ ἐν τοῖς
 διαλογισμοῖς¹⁰ αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη¹¹ ἡ ἀσύνετος¹² αὐτῶν καρδία. 22
 Φάσκοντες¹³ εἶναι σοφοὶ¹⁴ ἐμωράνθησαν,¹⁵ καὶ ἥλλαξαν¹⁶ τὴν δόξαν τοῦ 23
 ἀφθάρτου¹⁷ θεοῦ ἐν ὁμοιώματι¹⁸ εἰκόνοσ¹⁹ φθαρτοῦ²⁰ ἀνθρώπου καὶ
 πετεινῶν²¹ καὶ τετραπόδων²² καὶ ἐρπετῶν.²³

Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις²⁴ τῶν καρδιῶν αὐτῶν 24
 εἰς ἀκαθαρσίαν,²⁵ τοῦ ἀτιμάζεσθαι²⁶ τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς: 25
 οἵτινες μετήλλαξαν²⁷ τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει,²⁸ καὶ
 ἐσεβάσθησαν²⁹ καὶ ἐλάτρευσαν³⁰ τῇ κτίσει³¹ παρὰ τὸν κτίσαντα,³² ὃς
 ἐστὶν εὐλογητὸς³³ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη³⁴ ἀτιμίας·³⁵ αἱ τε γὰρ θήλειαι 26
 αὐτῶν μετήλλαξαν²⁷ τὴν φυσικὴν³⁷ χρῆσιν³⁸ εἰς τὴν παρὰ φύσιν·³⁹ 27
 ὁμοίως⁴⁰ τε καὶ οἱ ἄρρενες,⁴¹ ἀφέντες τὴν φυσικὴν³⁷ χρῆσιν³⁸ τῆς θηλείας,

¹ποίημα, τος, τό, work, creation. ²νοέω, understand, consider. ³καθοράω, perceive, discern clearly. ⁴αἰδιος, eternal, everlasting. ⁵θειότης, ητος, ἡ, divinity, divine nature. ⁶ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable. ⁷διότι, because, on this account. ⁸εὐχαριστέω, give thanks, thank. ⁹ματαιόω, become vain. ¹⁰διαλογισμός, οὐ, ὁ, reasoning, questioning. ¹¹σκοτίζω, darken. ¹²ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ¹³φάσκω, affirm, assert. ¹⁴σοφός, wise. ¹⁵μωραίνω, make foolish, make tasteless. ¹⁶ἡλλάσσω, change, alter. ¹⁷ἄφθαρτος, imperishable, immortal. ¹⁸ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹⁹εἰκόν, ὄνος, ἡ, image, likeness. ²⁰φθαρτός, perishable, corruptible. ²¹πετεινόν, ου, τό, bird. ²²τετράπους, four-footed animal, four-footed. ²³ἐρπετόν, οὐ, τό, creeping thing, reptile. ²⁴ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ²⁵ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ²⁶ἀτιμάζω, dishonor, disgrace. ²⁷μεταλλάσσω, exchange, change. ²⁸ψεύδος, ους, τό, lie. ²⁹σεβάζομαι, worship. ³⁰λατρεύω, serve, worship. ³¹κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ³²κτίζω, create, form. ³³εὐλογητός, well spoken of, blessed. ³⁴πάθος, ους, τό, suffering, pain. ³⁵ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ³⁶θηλυς, female, woman. ³⁷φυσικός, natural, according to nature. ³⁸χρῆσις, εως, ἡ, use, function. ³⁹φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ⁴⁰ὁμοίως, likewise, in like manner. ⁴¹ἄρσεν, male.

ἐξεκαύθησαν¹ ἐν τῇ ὀρέξει² αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες³ ἐν ἄρσεσιν³
 τὴν ἀσχημοσύνην⁴ κατεργαζόμενοι,⁵ καὶ τὴν ἀντιμισθίαν⁶ ἣν ἔδει τῆς
 πλάνης⁷ αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.⁸

Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν⁹ τὸν θεὸν ἔχειν ἐπιγνώσει,¹⁰ παρέδωκεν 28
 αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον¹¹ νοῦν,¹² ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα,¹³ 29
 πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ,¹⁴ πορνείᾳ,¹⁵ πονηρίᾳ,¹⁶ πλεονεξίᾳ,¹⁷ κακία:
 μεστοὺς¹⁹ φθόνου,²⁰ φόνου,²¹ ἔριδος,²² δόλου,²³ κακοηθείας:²⁴ ψιθυριστάς,
 καταλάλους,²⁶ θεοστυγεῖς,²⁷ ὕβριστάς,²⁸ ὑπερηφάνους,²⁹ ἀλαζόνας,³⁰ 30
 ἐφευρετὰς³¹ κακῶν, γονεῦσιν³² ἀπειθεῖς,³³ ἀσυνέτους,³⁴ ἀσυνθέτους,³⁵ 31
 ἀστόργους,³⁶ ἀσπόνδους,³⁷ ἀνελεήμονας:³⁸ οἵτινες τὸ δικαίωμα³⁹ τοῦ 32
 θεοῦ ἐπιγινόντες,⁴⁰ ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες⁴¹ ἄξιοι⁴² θανάτου εἰσὶν,
 οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν⁴³ τοῖς πράσσουσιν.⁴¹

¹ ἐκκαίωμαι, kindle, be inflamed. ² ὀρέξις, εὖως, ἡ, longing, desire. ³ ἄρσιν, male. ⁴ ἀσχημοσύνη, ἡς, ἡ, disgraceful deed, unseemliness. ⁵ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁶ ἀντιμισθία, ας, ἡ, reward, recompense. ⁷ πλάνη, ἡς, ἡ, wandering, error. ⁸ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ⁹ δοκιμάζω, prove, approve. ¹⁰ ἐπιγνώσις, εὖως, ἡ, knowledge, discernment. ¹¹ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ¹² νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹³ καθήκω, be proper or fitting, it is fitting. ¹⁴ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ¹⁵ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ¹⁶ πονηρία, ας, ἡ, iniquity, wickedness. ¹⁷ πλεονεξία, ας, ἡ, covetousness, avarice. ¹⁸ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ¹⁹ μεστός, full. ²⁰ φθόνος, οὐ, ὁ, envy, grudge. ²¹ φόνος, οὐ, ὁ, murder, slaughter. ²² ἔρις, ἰδος, ἡ, strife, contention. ²³ δόλος, οὐ, ὁ, guile, deceit. ²⁴ κακοήθεια, ας, ἡ, malice, malevolence. ²⁵ ψιθυριστής, οὐ, ὁ, gossip, secret slanderer. ²⁶ κατάλαλος, οὐ, ὁ, slanderous, back-biting. ²⁷ θεοστυγής, hating God, hateful to God. ²⁸ ὕβριστης, οὐ, ὁ, violent, insolent. ²⁹ ὑπερήφανος, arrogant, haughty. ³⁰ ἀλαζών, ονος, ὁ, impostor, boaster. ³¹ ἐφευρετής, οὐ, ὁ, inventor, discoverer. ³² γονεὺς, ἑως, ὁ, parent. ³³ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ³⁴ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ³⁵ ἀσύνθετος, faithless, untrustworthy. ³⁶ ἀστοργός, without natural affection, unfeeling. ³⁷ ἀσπονδος, irreconcilable, implacable. ³⁸ ἀνελεήμων, unmerciful, without compassion. ³⁹ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ⁴⁰ ἐπιγινώσκω, recognise, come to know. ⁴¹ πράσσω, do, perform. ⁴² ἄξιος, worthy, deserving. ⁴³ συνευδοκέω, consent, approve.

Διὸ ἀναπολόγητος¹ εἶ, ὦ² ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων: ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν 2
 ἕτερον, σεαυτὸν³ κατακρίνεις,⁴ τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις⁵ ὁ κρίνων. 2
 Οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα⁶ τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ
 τοιαῦτα πράσσοντας.⁵ Λογίζῃ⁷ δὲ τοῦτο, ὦ² ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ 3
 τοιαῦτα πράσσοντας⁵ καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ⁸ τὸ κρίμα⁶ τοῦ
 θεοῦ; Ἡ τοῦ πλούτου⁹ τῆς χρηστότητος¹⁰ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς¹¹ καὶ 4
 τῆς μακροθυμίας¹² καταφρονεῖς,¹³ ἀγνοῶν¹⁴ ὅτι τὸ χρηστὸν¹⁵ τοῦ θεοῦ
 εἰς μετάνοιαν¹⁶ σε ἄγει; Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά¹⁷ σου καὶ 5
 ἀμετανόητον¹⁸ καρδίαν θησαυρίζεις¹⁹ σεαυτῷ³ ὀργὴν²⁰ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς²⁰
 καὶ ἀποκαλύψεως²¹ καὶ δικαιοκρισίας²² τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει²³ ἐκάστω 6
 κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ: τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν²⁴ ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ 7
 τιμὴν²⁵ καὶ ἀφθαρσίαν²⁶ ζητοῦσιν, ζωὴν αἰώνιον: τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας,²⁷ 8
 καὶ ἀπειθοῦσιν²⁸ μὲν τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ,²⁹ θυμὸς³⁰ καὶ
 ὀργή,²⁰ θλίψις³¹ καὶ στενοχωρία,³² ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ 9
 κατεργαζομένου³³ τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρώτον καὶ Ἑλλήνος:³⁴ δόξα 10
 δὲ καὶ τιμὴ²⁵ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ³⁵ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε
 πρώτον καὶ Ἑλληνι:³⁴ οὐ γάρ ἐστιν προσωποληψία³⁶ παρὰ τῷ θεῷ. 11

¹ ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable. ² ὦ, Oh! omega. ³ σεαυτοῦ, yourself, of you. ⁴ κατακρίνω, condemn. ⁵ πράσσω, do, perform. ⁶ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ⁷ λογίζομαι, calculate, consider. ⁸ ἐκφεύγω, flee away, flee out. ⁹ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ¹⁰ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ¹¹ ἀνοχή, ἡς, ἡ, forbearance. ¹² μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ¹³ καταφρονέω, think little of, despise. ¹⁴ ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁵ χρηστός, good, kind. ¹⁶ μετάνοια, ας, ἡ, repentance, change of mind. ¹⁷ σκληρότης, ητος, ἡ, hardness (of heart), stubbornness. ¹⁸ ἀμετανόητος, unrepentant. ¹⁹ θησαυρίζω, lay up, store up. ²⁰ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ²¹ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ²² δικαιοκρισία, ας, ἡ, righteous judgment, just judgment. ²³ ἀποδίδωμι, give back, pay. ²⁴ ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance. ²⁵ τιμή, ἡς, ἡ, honor, price. ²⁶ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ²⁷ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ²⁸ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ²⁹ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ³⁰ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ³¹ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ³² στενοχωρία, ας, ἡ, difficulty, distress. ³³ κατεργάζομαι, work out, produce. ³⁴ Ἕλληγ, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ³⁵ ἐργάζομαι, work, word. ³⁶ προσωποληψία, ας, ἡ, partiality, favoritism.

Ὅσοι γὰρ ἀνόμω¹ς ἤμαρτον,² ἀνόμω¹ς καὶ ἀπολοῦνται: καὶ ὅσοι ἐν
 νόμῳ ἤμαρτον,² διὰ νόμου κριθήσονται: οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ³ τοῦ νόμου 13
 δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ⁴ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.⁵ 14
 Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει⁶ τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι,
 νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος: οἵτινες ἐνδείκνυνται⁷ τὸ ἔργον 15
 τοῦ νόμου γραπτὸν⁸ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσης⁹ αὐτῶν
 τῆς συνειδήσεως,¹⁰ καὶ μεταξύ¹¹ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν¹²
 κατηγορούντων¹³ ἢ καὶ ἀπολογουμένων,¹⁴ ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ 16
 κρυπτὰ¹⁵ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ.
 Ἴδε σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ,¹⁶ καὶ ἐπαναπαύῃ¹⁷ τῷ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι¹⁸ ἐν 17
 θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις¹⁹ τὰ διαφέροντα,²⁰ 18
 κατηγορούμενος²¹ ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς τε σεαυτὸν²² ὁδηγὸν²³ εἶναι 19
 τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει,²⁴ παιδευτὴν²⁵ ἀφρόνων,²⁶ διδάσκαλον 20
 νηπίων,²⁷ ἔχοντα τὴν μὀρφωσιν²⁸ τῆς γνώσεως²⁹ καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ
 νόμῳ: ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν²² οὐ διδάσκεις; Ὁ κηρύσσων μὴ 21
 κλέπτειν,³⁰ κλέπτεις;³⁰ Ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν,³¹ μοιχεύεις;³¹ Ὁ 22
 βδελυσσόμενος³² τὰ εἰδωλα,³³ ἱεροσυλεῖς;³⁴ Ὁς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι,¹⁸ διὰ 23

¹ ἀνόμω¹s, lawlessly, without law. ² ἁμαρτάνω, I sinned. ³ ἀκροατής, οὐ, ὁ, hearer, hearer of. ⁴ ποιητής, οὐ, ὁ, maker, doer. ⁵ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ⁶ φύσις, εὐς, ἡ, nature, inherent nature. ⁷ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ⁸ γραπτός, written. ⁹ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ¹⁰ συνειδήσις, εὐς, ἡ, conscience. ¹¹ μεταξύ, between, after. ¹² λογισμός, οὐ, ὁ, reasoning, reflection. ¹³ κατηγορέω, accuse, charge. ¹⁴ ἀπολογέομαι, defend one's self, give a defense. ¹⁵ κρυπτός, hidden, secret. ¹⁶ ἐπονομάζω, name, impose a name on. ¹⁷ ἐπαναπαύομαι, rest, rest upon. ¹⁸ καυχάομαι, boast, glory. ¹⁹ δοκιμάζω, prove, approve. ²⁰ διαφέρω, differ, carry through. ²¹ κατηχέω, teach by word of mouth. ²² σεαυτοῦ, yourself, of you. ²³ ὁδηγός, οὐ, ὁ, leader, guide. ²⁴ σκότος, οὐς, τό, darkness. ²⁵ παιδευτής, οὐ, ὁ, instructor, one who disciplines. ²⁶ ἄφρων, foolish, senseless. ²⁷ νήπιος, infant, child. ²⁸ μὀρφωσις, εὐς, ἡ, embodiment, form. ²⁹ γνώσις, εὐς, ἡ, wisdom, knowledge. ³⁰ κλέπτω, steal. ³¹ μοιχεύω, commit adultery. ³² βδελύσσομαι, detest, abhor. ³³ εἰδωλον, οὐ, τό, image, idol. ³⁴ ἱεροσυλέω, rob temples, commit sacrilege.

τῆς παραβάσεως¹ τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις;² Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ 24
 θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται³ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. 25
 Περιτομή⁴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ,⁵ ἐὰν νόμον πράσσης;⁶ ἐὰν δὲ παραβάτης⁷
 νόμου ᾖ, ἡ περιτομή⁴ σου ἀκροβυστία⁸ γέγονεν. Ἐὰν οὖν ἡ 26
 ἀκροβυστία⁸ τὰ δικαιώματα⁹ τοῦ νόμου φυλάσῃ,¹⁰ οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία⁸
 αὐτοῦ εἰς περιτομὴν⁴ λογισθήσεται;¹¹ Καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως¹² 27
 ἀκροβυστία,⁸ τὸν νόμον τελοῦσα,¹³ σὲ τὸν διὰ γράμματος¹⁴ καὶ
 περιτομῆς⁴ παραβάτην⁷ νόμου; Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ¹⁵ Ἰουδαῖός ἐστιν, 28
 οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ¹⁵ ἐν σαρκὶ περιτομή;⁴ ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ¹⁶ 29
 Ἰουδαῖος, καὶ περιτομή⁴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματα;¹⁴ οὗ ὁ
 ἔπαινος¹⁷ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν¹⁸ τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια¹⁹ τῆς περιτομῆς;⁴ 3
 Πολὺ κατὰ πάντα τρόπον;²⁰ πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ
 λόγια²¹ τοῦ θεοῦ. Τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν²² τινες; Μὴ ἡ ἀπιστία²³ αὐτῶν 3
 τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσῃ;²⁴ Μὴ γένοιτο: γινέσθω δὲ ὁ θεὸς 4
 ἀληθής,²⁵ πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης,²⁶ καθὼς γέγραπται, Ὅπως ἂν
 δικαιωθῇς²⁷ ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς²⁸ ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Εἰ δὲ ἡ 5

¹ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ² ἀτιμάζω, dishonor, disgrace. ³ βλασφημέω, revile, blaspheme. ⁴ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ⁵ ὠφελέω, profit, help. ⁶ πράσσω, do, perform. ⁷ παραβάτης, ου, ὁ, transgressor. ⁸ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁹ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ¹⁰ φυλάσσω, guard, keep. ¹¹ λογίζομαι, calculate, consider. ¹² φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹³ τελέω, finish, fulfill. ¹⁴ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ¹⁵ φανερός, manifest, apparent. ¹⁶ κρυπτός, hidden, secret. ¹⁷ ἔπαινος, ου, ὁ, praise, commendation. ¹⁸ περισσός, excessive, abundant. ¹⁹ ὠφέλεια, ας, ἡ, benefit, advantage. ²⁰ τρόπος, ου, ὁ, manner, way. ²¹ λόγιον, οὔ, τό, saying, oracle. ²² ἀπιστέω, disbelieve, be faithless. ²³ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ²⁴ καταργέω, make ineffective, abolish. ²⁵ ἀληθής, true, unconcealed. ²⁶ ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ²⁷ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ²⁸ νικάω, overcome, conquer.

ἀδικία¹ ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν,² τί ἐροῦμεν; Μὴ ἄδικος³ ὁ
 θεὸς ὁ ἐπιφέρων⁴ τὴν ὀργήν;⁵ – κατὰ ἄνθρωπον λέγω – Μὴ γένοιτο: 6
 ἐπεὶ⁶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; Εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ 7
 ἐμῷ ψεύσματι⁷ ἐπερίσσευσεν⁸ εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καὶ γὰρ ὡς
 ἁμαρτωλὸς⁹ κρίνομαι; Καὶ μὴ – καθὼς βλασφημούμεθα,¹⁰ καὶ καθὼς 8
 φασὶν τινες ἡμᾶς λέγειν – ὅτι Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ;
 Ὡν τὸ κρίμα¹¹ ἐνδικόν¹² ἐστίν.

Τί οὖν; Προεχόμεθα;¹³ Οὐ πάντως:¹⁴ προητιασάμεθα¹⁵ γὰρ Ἰουδαίους τε 9
 καὶ Ἕλληνας¹⁶ πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ 10
 ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς: οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν,¹⁷ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν¹⁸ τὸν 11
 θεόν: πάντες ἐξέκλιναν,¹⁹ ἅμα²⁰ ἡχρειώθησαν:²¹ οὐκ ἔστιν ποιῶν 12
 χρηστότητα,²² οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός: τάφος²³ ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ²⁴ αὐτῶν, 13
 ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολοῦσαν:²⁵ ἰὸς²⁶ ἀσπίδων²⁷ ὑπὸ τὰ χεῖλη²⁸
 αὐτῶν: ὣν τὸ στόμα ἄρα²⁹ καὶ πικρίας³⁰ γέμει:³¹ ὀξεῖς³² οἱ πόδες αὐτῶν 14
 ἐκχέαι³³ αἷμα: σύντριμμα³⁴ καὶ ταλαιπωρία³⁵ ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ 16
 ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν: οὐκ ἔστιν φόβος³⁶ θεοῦ ἀπέναντι³⁷ τῶν 18
 ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

¹ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ² συνίστημι, commend (transitive), stand with. ³ ἄδικος, unjust, unrighteous. ⁴ ἐπιφέρω, bring upon, inflict. ⁵ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ⁶ ἐπεὶ, when, since. ⁷ ψεῦσμα, τος, τό, lie, falsehood. ⁸ περισσεύω, abound, be rich. ⁹ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹⁰ βλασφημέω, revile, blaspheme. ¹¹ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹² ἐνδικός, righteous, just. ¹³ προέχω, excel, surpass. ¹⁴ πάντως, altogether, by all means. ¹⁵ προαιτιάομαι, accuse beforehand. ¹⁶ Ἕλλην, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹⁷ συνιῶμι, understand, consider. ¹⁸ ἐκζητέω, seek out, inquire. ¹⁹ ἐκκλίνω, deviate, turn away. ²⁰ ἅμα, at the same time. ²¹ ἡχρειώω, am good for nothing. ²² χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²³ τάφος, ου, ὁ, grave, tomb. ²⁴ λάρυγξ, γος, ὁ, throat. ²⁵ δολιόω, deceive, act deceitfully. ²⁶ ἰός, οῦ, ὁ, rust, poison. ²⁷ ἀσπίς, ἰδος, ἡ, asp. ²⁸ χεῖλος, ους, τό, lip, edge. ²⁹ ἄρα, ἄς, ἡ, curse, prayer or prayer for evil. ³⁰ πικρία, ας, ἡ, bitterness. ³¹ γέμω, fill, am full of. ³² ὀξύς, sharp, swift. ³³ ἐκχέω, pour out, shed. ³⁴ σύντριμμα, τος, τό, destruction, ruin. ³⁵ ταλαιπωρία, ας, ἡ, distress, misery. ³⁶ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ³⁷ ἀπέναντι, over against, before.

Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα 19

φραγῇ,¹ καὶ ὑπόδικος² γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ: διότι³ ἐξ ἔργων 20

νόμου οὐ δικαιωθήσεται⁴ πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ: διὰ γὰρ νόμου

ἐπίγνωσις⁵ ἁμαρτίας. Νυνὶ⁶ δὲ χωρὶς⁷ νόμου δικαιοσύνη θεοῦ 21

πεφανέρωται,⁸ μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν: 22

δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς πάντας καὶ ἐπὶ

πάντας τοὺς πιστεύοντας: οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολή:⁹ πάντες γὰρ ἥμαρτον 23

καὶ ὑστεροῦνται¹¹ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, δικαιούμενοι⁴ δωρεὰν¹² τῇ αὐτοῦ 24

χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως¹³ τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ: ὃν προέθετο¹⁴ ὁ 25

θεὸς ἱλαστήριον,¹⁵ διὰ τῆς πίστεως, ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν¹⁶

τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν¹⁷ τῶν προγεγονότων¹⁸

ἁμαρτημάτων,¹⁹ ἐν τῇ ἀνοχῇ²⁰ τοῦ θεοῦ: πρὸς ἔνδειξιν¹⁶ τῆς δικαιοσύνης 26

αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα⁴ τὸν

ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. Ποῦ²¹ οὖν ἡ καύχησις;²² Ἐξεκλείσθη.²³ Διὰ ποίου²⁴ 27

νόμου; Τῶν ἔργων; Οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. Λογίζομεθα²⁵ οὖν 28

πίστει δικαιοῦσθαι⁴ ἄνθρωπον, χωρὶς⁷ ἔργων νόμου. Ἡ Ἰουδαίων ὁ θεὸς 29

μόνον; Οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; Ναὶ²⁶ καὶ ἐθνῶν: ἐπέπερ²⁷ εἰς ὁ θεός, ὃς 30

δικαιώσει⁴ περιτομὴν²⁸ ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν²⁹ διὰ τῆς πίστεως. 31

¹ φράσσω, stop, shut. ² ὑπόδικος, answerable, accountable. ³ διότι, because, on this account. ⁴ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ⁵ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ⁶ νυνὶ, now, already. ⁷ χωρὶς, separate, apart from (gen). ⁸ φανερώω, reveal, manifest. ⁹ διαστολή, ἡς, ἡ, difference, distinction. ¹⁰ ἁμαρτάνω, I sinned. ¹¹ ὑστερέω, lack, need. ¹² δωρεάν, without cost, without cause. ¹³ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ¹⁴ προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ¹⁵ ἱλαστήριον, ου, τό, sin offering, covering. ¹⁶ ἐνδειξις, εως, ἡ, proof, sign. ¹⁷ πάρεσις, εως, ἡ, passing over, overlooking. ¹⁸ προγίνομαι, happen before, be done before. ¹⁹ ἁμαρτήμα, τος, τό, sin, fault. ²⁰ ἀνοχή, ἡς, ἡ, forbearance. ²¹ ποῦ, where?. ²² καύχησις, εως, ἡ, boasting, act of boasting. ²³ ἐκλείω, shut out, exclude. ²⁴ ποῖος, what sort of? what? of what sort. ²⁵ λογίζομαι, calculate, consider. ²⁶ ναί, yes, truly. ²⁷ ἐπέπερ, since indeed, seeing that. ²⁸ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ²⁹ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin.

Νόμον οὖν καταργούμεν¹ διὰ τῆς πίστεως; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ νόμον
 ἰστώμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὐρηκέναι κατὰ σάρκα; Εἰ γὰρ 4
 Ἀβραάμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη,² ἔχει καύχημα,³ ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν θεόν. Τί 3
 γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη⁴
 αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Τῷ δὲ ἐργαζομένῳ⁵ ὁ μισθὸς⁶ οὐ λογίζεται⁴ κατὰ 4
 χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφειλὴν.⁷ Τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ,⁵ πιστεύοντι δὲ ἐπὶ 5
 τὸν δικαιούντα² τὸν ἀσεβῆ,⁸ λογίζεται⁴ ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. 6
 Καθάπερ⁹ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν¹⁰ τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ θεὸς
 λογίζεται⁴ δικαιοσύνην χωρὶς¹¹ ἔργων, Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ 7
 ἀνομίαι,¹² καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν¹³ αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ 8
 μὴ λογίσῃται⁴ κύριος ἁμαρτίαν. Ὁ μακαρισμὸς¹⁰ οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν 9
 περιτομὴν,¹⁴ ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν;¹⁵ Λέγομεν γὰρ ὅτι Ἐλογίσθη⁴
 τῷ Ἀβραάμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. Πῶς οὖν ἐλογίσθη;⁴ Ἐν περιτομῇ 10
 ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ;¹⁵ Οὐκ ἐν περιτομῇ,¹⁴ ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ:¹⁵ καὶ 11
 σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς,¹⁴ σφραγίδά¹⁶ τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως
 τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ:¹⁵ εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν
 πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας,¹⁵ εἰς τὸ λογισθῆναι⁴ καὶ αὐτοῖς τὴν

¹ καταργέω, make ineffective, abolish. ² δικαιώω, justify, pronounce righteous. ³ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ⁴ λογίζομαι, calculate, consider. ⁵ ἐργάζομαι, work, word. ⁶ μισθός, οὐ, ὁ, wages, reward. ⁷ ὀφειλὴν, τος, τό, debt, that which is owed. ⁸ ἀσεβής, ungodly, impious. ⁹ καθάπερ, even as, just as. ¹⁰ μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ¹¹ χωρὶς, separate, apart from (gen). ¹² ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ¹³ ἐπικαλύπτω, cover up. ¹⁴ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ¹⁵ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹⁶ σφραγίς, ἴδος, ἡ, seal, signet ring.

δικαιοσύνην: καὶ πατέρα περιτομῆς¹ τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς¹ μόνον, 12
 ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν² τοῖς ἴχνεσιν³ τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ
 ἀκροβυστία⁴ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ 13
 ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι⁵ αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον⁶ αὐτὸν
 εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου 14
 κληρονόμοι,⁶ κεκένωται⁷ ἡ πίστις, καὶ κατήργηται⁸ ἡ ἐπαγγελία: ὁ γὰρ 15
 νόμος ὀργὴν⁹ κατεργάζεται: ¹⁰ οὗ¹¹ γὰρ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις.
 Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν¹³ τὴν 16
 ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι,⁵ οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν – καθὼς 17
 γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε – κατέναντι¹⁴ οὗ
 ἐπίστευσεν θεοῦ, τοῦ ζωοποιούντος¹⁵ τοὺς νεκρούς, καὶ καλοῦντος τὰ
 μὴ ὄντα ὡς ὄντα. Ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ 18
 γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον, Οὕτως¹⁶
 ἔσται τὸ σπέρμα⁵ σου. Καὶ μὴ ἀσθενήσας¹⁷ τῇ πίστει, οὐ κατενόησεν¹⁸ 19
 τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον¹⁹ – ἑκατονταέτης²⁰ που²¹ ὑπάρχων –
 καὶ τὴν νέκρωσιν²² τῆς μήτρας²³ Σάρρας: ²⁴ εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ 20
 θεοῦ οὐ διεκρίθη²⁵ τῇ ἀπιστίᾳ,²⁶ ἀλλ' ἐνεδυναμώθη²⁷ τῇ πίστει, δοὺς

¹ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ² στοιχέω, walk orderly, follow. ³ ἴχνος, οὐς, τό, track, footprint. ⁴ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁵ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁶ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁷ κενόω, empty, make void. ⁸ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁹ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ¹⁰ κατεργάζομαι, work out, produce. ¹¹ οὗ, where, when. ¹² παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹³ βέβαιος, firm, secure. ¹⁴ κατέναντι, over against, opposite. ¹⁵ ζωοποιέω, make alive, make to live. ¹⁶ οὕτως, thus, so. ¹⁷ ἀσθενέω, be weak, sick. ¹⁸ κατανοέω, observe, understand. ¹⁹ νεκρώω, put to death, render weak. ²⁰ ἑκατονταέτης, hundred years old. ²¹ που, somewhere, about. ²² νέκρωσις, εως, ἡ, death, putting to death. ²³ μήτρα, ας, ἡ, womb. ²⁴ Σάρρα, ας, ἡ, Sarah. ²⁵ διακρίνω, discriminate, judge. ²⁶ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ²⁷ ἐνδυναμώω, strengthen, empower.

δόξαν τῷ θεῷ, καὶ πληροφορηθεῖς¹ ὅτι ὁ ἐπήγγελται,² δυνατός³ ἐστίν 21
καὶ ποιῆσαι. Διὸ καὶ ἐλογίσθη⁴ αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Οὐκ ἐγράφη δὲ 22
δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη⁴ αὐτῷ: ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει 24
λογίζεσθαι,⁴ τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον
ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα⁵ ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη 25
διὰ τὴν δικαίωσιν⁶ ἡμῶν.

Δικαιωθέντες⁷ οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ 5
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν⁸ ἐσχήκαμεν τῇ 2
πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ἣ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα⁹ ἐπ' ἐλπίδι
τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα⁹ ἐν ταῖς 3
θλίψεσιν,¹⁰ εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις¹⁰ ὑπομονὴν¹¹ κατεργάζεται,¹² ἡ δὲ 4
ὑπομονὴ¹¹ δοκιμὴν,¹³ ἡ δὲ δοκιμὴ¹³ ἐλπίδα: ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει,¹⁴ 5
ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται¹⁵ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος
ἀγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. Ἔτι γὰρ χριστός, ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν,¹⁶ 6
κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν¹⁷ ἀπέθανεν. Μόλις¹⁸ γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις 7
ἀποθανεῖται: ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα¹⁹ τις καὶ τολμᾷ²⁰ ἀποθανεῖν. 8
Συνίστησιν²¹ δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν

¹ πληροφορέω, fulfill, accomplish fully. ² ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ³ δυνατός, powerful, possible. ⁴ λογίζομαι, calculate, consider. ⁵ παράπτωμα, τὸς, τό, trespass, falling away. ⁶ δικαίωσις, εὐς, ἡ, justification, acquittal. ⁷ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ⁸ προσαγωγή, ἡς, ἡ, access, approach. ⁹ καυχάομαι, boast, glory. ¹⁰ θλίψις, εὐς, ἡ, tribulation, persecution. ¹¹ ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance. ¹² κατεργάζομαι, work out, produce. ¹³ δοκιμή, ἡς, ἡ, proof, approval. ¹⁴ καταισχύνω, put to shame, shame. ¹⁵ ἐκχέω, pour out, shed. ¹⁶ ἀσθενής, weak, infirm. ¹⁷ ἀσεβής, ungodly, impious. ¹⁸ μόλις, with difficulty, hardly. ¹⁹ τάχα, perhaps, possibly. ²⁰ τολμᾷ, dare, endure. ²¹ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ²² ἁμαρτωλός, οὐ, ὁ, sinner.

ὄντων ἡμῶν χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. Πολλῶ οὖν μᾶλλον, 9
 δικαιοθέντες¹ νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
 ὀργῆς.² Εἰ γὰρ ἐχθροὶ³ ὄντες καταλλάγημεν⁴ τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου 10
 τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες⁴ σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ
 αὐτοῦ: οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι⁵ ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου 11
 ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν⁶ ἐλάβομεν.

Διὰ τοῦτο, ὥσπερ⁷ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, 12
 καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ
 θάνατος διῆλθεν,⁸ ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον⁹ – ἄχρι¹⁰ γὰρ νόμου ἁμαρτία 13
 ἦν ἐν κόσμῳ: ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται,¹¹ μὴ ὄντος νόμου. Ἀλλ' 14
 ἐβασίλευσεν¹² ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι¹³ Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ
 ἁμαρτήσαντας¹⁴ ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι¹⁵ τῆς παραβάσεως¹⁶ Ἀδὰμ, ὃς ἐστὶν
 τύπος¹⁷ τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα,¹⁸ οὕτως καὶ τὸ 15
 χάρισμα.¹⁹ Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι¹⁸ οἱ πολλοὶ ἀπέθανον,
 πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ²⁰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς
 ἀνθρώπου Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν.²¹ Καὶ οὐχ ὡς 16
 δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος,¹⁴ τὸ δώρημα:²² τὸ μὲν γὰρ κρίμα²³ ἐξ ἐνὸς εἰς

¹ δικαιοῶ, justify, pronounce righteous. ² ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ³ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ⁴ καταλλάσσω, reconcile. ⁵ καυχάομαι, boast, glory. ⁶ καταλλαγὴ, ἥς, ἡ, reconciliation. ⁷ ὥσπερ, just as, even as. ⁸ διέρχομαι, cross over, pass through. ⁹ ἁμαρτάνω, I sinned. ¹⁰ ἄχρι, as far as, up to (gen). ¹¹ ἐλλογέω, charge to one's account, impute. ¹² βασιλεύω, reign, rule. ¹³ μέχρι, until, as far as (gen). ¹⁴ ἁμαρτάνω, sin. ¹⁵ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹⁶ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹⁷ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ¹⁸ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ¹⁹ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ²⁰ δωρεά, ἄς, ἡ, gift, free gift. ²¹ περισσεύω, abound, be rich. ²² δώρημα, τος, τό, gift, present. ²³ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict.

κατάκριμα,¹ τὸ δὲ χάρισμα² ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων³ εἰς δικαίωμα.⁴ 17

Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι³ ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν⁵ διὰ τοῦ ἐνός,
πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεῖαν⁶ τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς⁷ τῆς
δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν⁵ διὰ τοῦ ἐνός Ἰησοῦ
χριστοῦ. Ἄρα⁸ οὖν ὥς δι' ἐνὸς παραπτώματος³ εἰς πάντας ἀνθρώπους 18
εἰς κατάκριμα,¹ οὕτως καὶ δι' ἐνὸς δικαιώματος⁴ εἰς πάντας ἀνθρώπους
εἰς δικαίωσιν⁹ ζωῆς. Ὡς περ¹⁰ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς¹¹ τοῦ ἐνός 19
ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ¹² κατεστάθησαν¹³ οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς
ὑπακοῆς¹⁴ τοῦ ἐνός δίκαιοι κατασταθήσονται¹³ οἱ πολλοί. Νόμος δὲ 20
παρεισῆλθεν,¹⁵ ἵνα πλεονάσῃ¹⁶ τὸ παράπτωμα:³ οὗ¹⁷ δὲ ἐπλεόνασεν¹⁶ ἡ
ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν¹⁸ ἡ χάρις: ἵνα ὥς περ¹⁰ ἐβασίλευσεν⁵ ἡ 21
ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ⁵ διὰ δικαιοσύνης
εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ἐπιμένομεν¹⁹ τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ;¹⁶ Μὴ 6
γένοιτο. Οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; Ἡ 3
ἀγνοεῖτε²⁰ ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον
αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; Συνετάφημεν²¹ οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος²² 4

¹ κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ² χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ³ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ⁴ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ⁵ βασιλεύω, reign, rule. ⁶ περισσεῖα, ας, ἡ, superfluity, surplus. ⁷ δωρεά, ᾱς, ἡ, gift, free gift. ⁸ ἄρα, so, then. ⁹ δικαίωσις, εως, ἡ, justification, acquittal. ¹⁰ ὥς περ, just as, even as. ¹¹ παρακοή, ῆς, ἡ, disobedience. ¹² ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹³ καθίστημι, set, constitute. ¹⁴ ὑπακοή, ῆς, ἡ, obedience. ¹⁵ παρεισέρχομαι, slip in, come in. ¹⁶ πλεονάζω, superabound, make to abound. ¹⁷ οὗ, where, when. ¹⁸ ὑπερπερίσσεύω, abound much more, abound exceedingly. ¹⁹ ἐπιμένω, continue, remain. ²⁰ ἀγνοέω, not know, be unaware. ²¹ συνθάπτω, bury along with. ²² βάπτισμα, τος, τό, baptism, rite or ceremony of baptism.

εἰς τὸν θάνατον· ἵνα ὥσπερ¹ ἡγέρθη χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης
 τοῦ πατρός, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι² ζωῆς περιπατήσωμεν. Εἰ γὰρ 5
 σύμφυτοι³ γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι⁴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς
 ἀναστάσεως⁵ ἐσόμεθα· τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς⁶ ἡμῶν 6
 ἄνθρωπος συνεσταυρώθη,⁷ ἵνα καταργηθῇ⁸ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ
 μηκέτι⁹ δουλεύειν¹⁰ ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται¹¹ 7
 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ 8
 συζήσομεν¹² αὐτῷ· εἰδότες ὅτι χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι¹³ 9
 ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι¹³ κυριεύει.¹⁴ Ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ 10
 ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ·¹⁵ ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. Οὕτως καὶ ὑμεῖς 11
 λογίζεσθε¹⁶ ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν
 χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Μὴ οὖν βασιλευέτω¹⁷ ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ¹⁸ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ 12
 ὑπακούειν¹⁹ αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις²⁰ αὐτοῦ· μηδὲ παριστάνετε²¹ τὰ 13
 μέλη²² ὑμῶν ὅπλα²³ ἀδικίας²⁴ τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ παραστήσατε²¹ ἑαυτοὺς
 τῷ θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη²² ὑμῶν ὅπλα²³ δικαιοσύνης
 τῷ θεῷ. Ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει·¹⁴ οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' 14

¹ ὥσπερ, just as, even as. ² καινότης, ητος, ή, newness, freshness. ³ σύμφυτος, identified with, united with. ⁴ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ⁵ ἀνάστασις, εως, ή, resurrection, rising again. ⁶ παλαιός, old, ancient. ⁷ συσταυρώω, crucify together with. ⁸ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁹ μηκέτι, no longer. ¹⁰ δουλεύω, serve, am a slave. ¹¹ δικαίω, justify, pronounce righteous. ¹² συζάω, live with, live together with. ¹³ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁴ κυριεύω, be lord over, rule. ¹⁵ ἐφάπαξ, once for all, once. ¹⁶ λογίζομαι, calculate, consider. ¹⁷ βασιλεύω, reign, rule. ¹⁸ θνητός, subject to death, mortal. ¹⁹ ὑπακούω, obey, listen. ²⁰ ἐπιθυμία, ας, ή, desire, passion. ²¹ παρίστημι, be present, stand by. ²² μέλος, ους, τό, member, limb. ²³ ὅπλον, ου, τό, tool, implement. ²⁴ ἀδικία, ας, ή, unrighteousness.

ὑπὸ χάριν.

Τί οὖν; Ἀμαρτήσομεν,¹ ὅτι οὐκ ἐσμεν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν; Μὴ 15
 γένοιτο. Οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε² ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,³ 16
 δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε,⁴ ἥτοι⁵ ἀμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς³ εἰς
 δικαιοσύνην; Χάρις δὲ τῷ θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἀμαρτίας, 17
 ὑπηκούσατε⁴ δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον⁶ διδαχῆς⁷ 18
 ἐλευθερωθέντες⁸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, ἐδουλώθητε⁹ τῇ δικαιοσύνῃ. 19
 Ἀνθρώπινον¹⁰ λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν¹¹ τῆς σαρκὸς ὑμῶν: ὥσπερ¹² γὰρ
 παρεστήσατε² τὰ μέλη¹³ ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ¹⁴ καὶ τῇ ἀνομίᾳ¹⁵ εἰς
 τὴν ἀνομίαν,¹⁵ οὕτως νῦν παραστήσατε² τὰ μέλη¹³ ὑμῶν δοῦλα τῇ
 δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.¹⁶ Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἀμαρτίας, 20
 ἐλεύθεροι¹⁷ ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν 21
 ἐπαισχύνεσθε;¹⁸ Τὸ γὰρ τέλος¹⁹ ἐκείνων θάνατος. Νυνὶ²⁰ δὲ 22
 ἐλευθερωθέντες⁸ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, δουλωθέντες⁹ δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν
 καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν,¹⁶ τὸ δὲ τέλος¹⁹ ζωὴν αἰώνιον. Τὰ γὰρ 23
 ὀψώνια²¹ τῆς ἀμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα²² τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος
 ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

¹ ἀμαρτάνω, sin. ² παρίστημι, be present, stand by. ³ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ⁴ ὑπακούω, obey, listen. ⁵ ἥτοι, either, or of course. ⁶ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ⁷ διδαχή, ἡς, ἡ, teaching, instruction. ⁸ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ⁹ δουλόω, enslave, bring under subjection. ¹⁰ ἀνθρώπινος, human, belonging to human beings. ¹¹ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ¹² ὥσπερ, just as, even as. ¹³ μέλος, ους, τό, member, limb. ¹⁴ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ¹⁵ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ¹⁶ ἁγιασμός, οὔ, ὁ, consecration, holiness. ¹⁷ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁸ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ¹⁹ τέλος, ους, τό, end, purpose. ²⁰ νυνί, now, already. ²¹ ὀψώνιον, ου, τό, compensation, wages. ²² χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor.

Ἦ ἀγνοεῖτε,¹ ἀδελφοί – γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ – ὅτι ὁ νόμος 7
κυριεύει² τοῦ ἀνθρώπου ἐφ’ ὅσον χρόνον ζῇ; Ἦ γὰρ ὑπανδρος³ γυνὴ τῷ 2
ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται⁴ νόμῳ: ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται⁵ ἀπὸ
τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. Ἄρα⁶ οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς⁷ 3
χρηματίζει,⁸ ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ: ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα
ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδά,⁹ γενομένην ἀνδρὶ
ἐτέρῳ. Ὡστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε¹⁰ τῷ νόμῳ διὰ τοῦ 4
σώματος τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν
ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν¹¹ τῷ θεῷ. Ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, 5
τὰ παθήματα¹² τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο¹³ ἐν τοῖς
μέλεσιν¹⁴ ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορῆσαι¹¹ τῷ θανάτῳ. Νυνὶ¹⁵ δὲ 6
κατηργήθημεν⁵ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα,¹⁶ ὥστε
δουλεύειν¹⁷ ἡμᾶς ἐν καινότητι¹⁸ πνεύματος, καὶ οὐ παλαιότητι¹⁹
γράμματος.²⁰

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὁ νόμος ἁμαρτία; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ 7
ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμου: τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν²¹ οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος
ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις:²² ἀφορμὴν²³ δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς 8

¹ ἀγνοέω, not know, be unaware. ² κυριεύω, be lord over, rule. ³ ὑπανδρος, under or subject to a man, married. ⁴ δέω, bind, tie. ⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁶ ἄρα, so, then. ⁷ μοιχαλὶς, ἴδος, ἡ, adulteress. ⁸ χρηματίζω, instruct, reveal. ⁹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁰ θανατώω, put to death, subdue. ¹¹ καρποφορέω, bear fruit. ¹² πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ¹³ ἐνεργέω, work, effect. ¹⁴ μέλος, ους, τό, member, limb. ¹⁵ νυνί, now, already. ¹⁶ κατέχω, hold back, hold fast. ¹⁷ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁸ καινότης, ητος, ἡ, newness, freshness. ¹⁹ παλαιότης, ητος, ἡ, age, oldness. ²⁰ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ²¹ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ²² ἐπιθυμέω, desire, long for. ²³ ἀφορμή, ης, ἡ, occasion, opportunity.

ἐντολῆς κατειργάσατο¹ ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν·² χωρὶς³ γὰρ νόμου
 ἁμαρτία νεκρά. Ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς³ νόμου ποτέ·⁴ ἐλθούσης δὲ τῆς 9
 ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν,⁵ ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὐρέθη μοι ἡ 10
 ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν⁶ λαβοῦσα 11
 διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν⁷ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. Ὡστε ὁ μὲν 12
 νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. Τὸ οὖν ἀγαθὸν 13
 ἐμοὶ γέγονεν θάνατος; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ⁸
 ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη¹ θάνατον – ἵνα γένηται
 καθ' ὑπερβολὴν⁹ ἁμαρτωλὸς¹⁰ ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. Οἶδαμεν γὰρ 14
 ὅτι ὁ νόμος πνευματικός¹¹ ἐστίν· ἐγὼ δὲ σαρκικός¹² εἰμι, πεπραμένος¹³
 ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ γὰρ κατεργάζομαι,¹ οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω, 15
 τοῦτο πράσσω·¹⁴ ἀλλ' ὁ μισῶ,¹⁵ τοῦτο ποιῶ. Εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, 16
 σύμφημι¹⁶ τῷ νόμῳ ὅτι καλός. Νυνὶ¹⁷ δὲ οὐκέτι¹⁸ ἐγὼ κατεργάζομαι¹ 17
 αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα¹⁹ ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ¹⁹ ἐν ἐμοί, 18
 τοῦτ' ἐστίν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλγειν παράκειταί²⁰ μοι, τὸ
 δὲ κατεργάζεσθαι¹ τὸ καλὸν οὐχ εὐρίσκω. Οὐ γὰρ ὁ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν· 19
 ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω.¹⁴ Εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ἐγώ, τοῦτο 20
 ποιῶ, οὐκέτι¹⁸ ἐγὼ κατεργάζομαι¹ αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα¹⁹ ἐν ἐμοί

¹ κατεργάζομαι, work out, produce. ² ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ³ χωρὶς, separate, apart from (gen). ⁴ ποτέ, once, at some time. ⁵ ἀναζάω, live again, be resurrected. ⁶ ἀφορμή, ἡς, ἡ, occasion, opportunity. ⁷ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive. ⁸ φαίνω, shine, appear. ⁹ ὑπερβολή, ἡς, ἡ, excess, superiority. ¹⁰ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹¹ πνευματικός, spiritual. ¹² σαρκικός, fleshly, carnal. ¹³ πιπράσκω, sell. ¹⁴ πράσσω, do, perform. ¹⁵ μισέω, hate, detest. ¹⁶ σύμφημι, concur, agree with. ¹⁷ νυνί, now, already. ¹⁸ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁹ οἰκέω, inhabit, dwell. ²⁰ παράκειμαι, be present, at hand.

ἁμαρτία. Εὐρίσκω ἄρα¹ τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι 21
 ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται.² Συνήδομαι³ γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν 22
 ἔσω⁴ ἄνθρωπον: βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν⁵ μου 23
 ἀντιστρατευόμενον⁶ τῷ νόμῳ τοῦ νοός⁷ μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά⁸ με
 τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν⁵ μου. Ταλαίπωρος⁹ ἐγὼ 24
 ἄνθρωπος: τίς με ρύσεται¹⁰ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; 25
 Εὐχαριστῶ¹¹ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Ἄρα¹ οὖν
 αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοί⁷ δουλεύω¹² νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

Οὐδὲν ἄρα¹ νῦν κατάκριμα¹³ τοῖς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, μὴ κατὰ σάρκα 8
 περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς 2
 ζωῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν¹⁴ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας
 καὶ τοῦ θανάτου. Τὸ γὰρ ἀδύνατον¹⁵ τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει¹⁶ διὰ τῆς 3
 σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι¹⁷ σαρκὸς
 ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν¹⁸ τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί: ἵνα 4
 τὸ δικαίωμα¹⁹ τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα
 περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς 5
 σαρκὸς φρονοῦσιν:²⁰ οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. Τὸ γὰρ 6
 φρόνημα²¹ τῆς σαρκὸς θάνατος: τὸ δὲ φρόνημα²¹ τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ

¹ ἄρα, so, then. ² παράκειμαι, be present, at hand. ³ συνήδομαι, delight in, rejoice together. ⁴ ἔσω, within, inside. ⁵ μέλος, οὐς, τό, member, limb. ⁶ ἀντιστρατεύω, make war against. ⁷ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ⁸ αἰχμαλωτίζω, take or lead captive, take captive. ⁹ ταλαίπωρος, miserable, wretched. ¹⁰ ρύομαι, rescue, save. ¹¹ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ¹² δουλεύω, serve, am a slave. ¹³ κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ¹⁴ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ¹⁵ ἀδύνατος, impossible, unable. ¹⁶ ἡσθενέω, be weak, sick. ¹⁷ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹⁸ κατακρίνω, condemn. ¹⁹ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ²⁰ φρονέω, think, judge. ²¹ φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking.

εἰρήνη· διότι¹ τὸ φρόνημα² τῆς σαρκὸς ἐχθρα³ εἰς θεόν, τῷ γὰρ νόμῳ 7
 τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται,⁴ οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ 8
 ἀρέσαι⁵ οὐ δύνανται. Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι, 9
 εἴπερ⁶ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ⁷ ἐν ὑμῖν. Εἰ δέ τις πνεῦμα χριστοῦ οὐκ ἔχει,
 οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. Εἰ δὲ χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ 10
 ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ 11
 ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ⁷ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας τὸν χριστὸν ἐκ
 νεκρῶν ζωοποιήσῃ⁸ καὶ τὰ θνητὰ⁹ σώματα ὑμῶν, διὰ τὸ ἐνοικοῦν¹⁰
 αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν.

Ἄρα¹¹ οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται¹² ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν· 12
 εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζήτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς
 πράξεις¹³ τοῦ σώματος θανατοῦτε,¹⁴ ζήσεσθε. Ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ 14
 ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ. Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας¹⁵ πάλιν 15
 εἰς φόβον,¹⁶ ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας,¹⁷ ἐν ᾧ κρᾶζομεν, Ἀββᾶ, ὁ
 πατήρ. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ¹⁸ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμέν 16
 τέκνα θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι·¹⁹ κληρονόμοι¹⁹ μὲν θεοῦ, 17
 συγκληρονόμοι²⁰ δὲ χριστοῦ· εἴπερ⁶ συμπάσχομεν,²¹ ἵνα καὶ

¹ διότι, because, on this account. ² φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ³ ἐχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ⁴ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ⁵ ἀρέσκω, please, serve. ⁶ εἴπερ, if perhaps, if indeed. ⁷ οἰκέω, inhabit, dwell. ⁸ ζωοποιέω, make alive, make to live. ⁹ θνητός, subject to death, mortal. ¹⁰ ἐνοικέω, dwell in, am settled in. ¹¹ ἄρα, so, then. ¹² ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ¹³ πράξις, εως, ἡ, deed, function. ¹⁴ θανατώω, put to death, subdue. ¹⁵ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ¹⁶ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ¹⁷ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁸ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ¹⁹ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ²⁰ συγκληρονόμος, fellow heir, joint heir. ²¹ συμπάσχω, suffer with, suffer together with.

συνδοξασθῶμεν.¹

Λογίζομαι² γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια³ τὰ παθήματα⁴ τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν 18
 μέλλουσιν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι⁵ εἰς ἡμᾶς. Ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία⁶ τῆς 19
 κτίσεως⁷ τὴν ἀποκάλυψιν⁸ τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται.⁹ Τῇ γὰρ 20
 ματαιότητι¹⁰ ἢ κτίσις⁷ ὑπετάγη,¹¹ οὐχ ἐκούσα,¹² ἀλλὰ διὰ τὸν
 ὑποτάξαντα,¹¹ ἐπ' ἐλπίδι: ὅτι καὶ αὐτὴ ἢ κτίσις⁷ ἐλευθερωθήσεται¹³ ἀπὸ 21
 τῆς δουλείας¹⁴ τῆς φθορᾶς¹⁵ εἰς τὴν ἐλευθερίαν¹⁶ τῆς δόξης τῶν τέκνων
 τοῦ θεοῦ. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἢ κτίσις⁷ συστενάζει¹⁷ καὶ συνωδίνει¹⁸ 22
 ἄχρι¹⁹ τοῦ νῦν. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν²⁰ τοῦ 23
 πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν,²¹ υἰοθεσίαν²²
 ἀπεκδεχόμενοι,⁹ τὴν ἀπολύτρωσιν²³ τοῦ σώματος ἡμῶν. Τῇ γὰρ ἐλπίδι 24
 ἐσώθημεν: ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς: ὁ γὰρ βλέπει τις, τί
 καὶ ἐλπίζει;²⁴ Εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν,²⁴ δι' ὑπομονῆς²⁵ 25
 ἀπεκδεχόμεθα.⁹

¹ συνδοξάζω, glorify together with. ² λογίζομαι, calculate, consider. ³ ἄξιος, worthy, deserving. ⁴ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ⁵ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ⁶ ἀποκαταδοκία, ας, ἡ, eager expectation. ⁷ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ⁸ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁹ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ¹⁰ ματαιότης, ητος, ἡ, vanity, emptiness. ¹¹ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ¹² ἐκόν, of one's own free will, voluntarily. ¹³ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ¹⁴ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ¹⁵ φθορά, ας, ἡ, destruction, corruption. ¹⁶ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ¹⁷ συστενάζω, lament, groan together. ¹⁸ συνωδίνω, suffer agony together. ¹⁹ ἄχρι, as far as, up to (gen). ²⁰ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ²¹ στενάζω, groan (internally), sigh deeply. ²² υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ²³ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ²⁴ ἐλπίζω, hope, hope for. ²⁵ ὑπομονή, ἡς, ἡ, endurance, perseverance.

Ὡσαύτως¹ δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται² ταῖς ἀσθενείαις³ ἡμῶν: 26

τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὼς⁴ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα

ὑπερεντυγχάνει⁵ ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς⁶ ἀλαλήτοις: ⁷ ὁ δὲ ἐρευνῶν⁸ τὰς 27

καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα⁹ τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει

ὑπὲρ ἁγίων. Οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ¹¹ 28

εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν¹² κλητοῖς¹³ οὖσιν. Ὅτι οὖς προέγνω,¹⁴ 29

καὶ προώρισεν¹⁵ συμμόρφους¹⁶ τῆς εἰκόνος¹⁷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι

αὐτὸν πρωτότοκον¹⁸ ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς: οὖς δὲ προώρισεν,¹⁵ τούτους 30

καὶ ἐκάλεσεν: καὶ οὖς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν:¹⁹ οὖς δὲ

ἐδικαίωσεν,¹⁹ τούτους καὶ ἐδόξασεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; Εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Ὅς γε²⁰ 31

τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο,²¹ ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν

αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται;²² Τίς 33

ἐγκαλέσει²³ κατὰ ἐκλεκτῶν²⁴ θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαίων:¹⁹ τίς ὁ κατακρίνων;²⁵ 34

Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὃς καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ

θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει¹⁰ ὑπὲρ ἡμῶν. Τίς ἡμᾶς χωρίσει²⁶ ἀπὸ τῆς 35

ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; Θλίψις,²⁷ ἢ στενοχωρία,²⁸ ἢ διωγμός,²⁹ ἢ λιμός,³⁰ ἢ

¹ ὡσαύτως, likewise. ² συναντιλαμβάνομαι, help, assist. ³ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ⁴ καθὼς, in so far as, as. ⁵ ὑπερεντυγχάνω, plead, intercede. ⁶ στεναγμός, οὐ, ὁ, groan, groaning. ⁷ ἀλάλητος, inexpressible, unutterable. ⁸ ἐρευνᾶω, search diligently. ⁹ φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ¹⁰ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ¹¹ συνεργέω, work together. ¹² πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose. ¹³ κλητός, called, summoned. ¹⁴ προγινώσκω, know beforehand. ¹⁵ προορίζω, predetermine, foreordain. ¹⁶ σύμμορφος, similar in form, similar. ¹⁷ εἰκὼν, ὄνος, ἡ, image, likeness. ¹⁸ πρωτότοκος, first-born. ¹⁹ δικαίω, justify, pronounce righteous. ²⁰ γέ, indeed, at least. ²¹ φείδομαι, spare, abstain. ²² χαρίζομαι, give freely, forgive. ²³ ἐγκαλέω, accuse, bring a charge. ²⁴ ἐκλεκτός, chosen, elect. ²⁵ κατακρίνω, condemn. ²⁶ χωρίζω, separate, depart. ²⁷ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ²⁸ στενοχωρία, ας, ἡ, difficulty, distress. ²⁹ διωγμός, οὐ, ὁ, persecution. ³⁰ λιμός, οὐ, ὁ, hunger, famine.

γυμνότης,¹ ἢ κίνδυνος,² ἢ μάχαιρα;³ Καθὼς γέγραπται ὅτι Ἕνεκέν⁴ σου 36

θανατούμεθα⁵ ὅλην τὴν ἡμέραν: ἐλογίσθημεν⁶ ὡς πρόβατα⁷ σφαγῆς.⁸ 37

Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν⁹ διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. 38

Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε

δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα¹⁰ οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα¹¹ οὔτε βάθος¹² 39

οὔτε τις κτίσις¹³ ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι¹⁴ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ

θεοῦ τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι,¹⁵ συμμαρτυροῦσης¹⁶ μοι τῆς 9

συνειδήσεώς¹⁷ μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι λύπη¹⁸ μοι ἐστὶν μεγάλη, καὶ 2

ἀδιάλειπτος¹⁹ ὁδύνη²⁰ τῇ καρδίᾳ μου. Εὐχόμεν²¹ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα 3

εἶναι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν²³ μου

κατὰ σάρκα: οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται,²⁴ ὧν ἡ υἰοθεσία²⁵ καὶ ἡ δόξα καὶ 4

αἱ διαθήκαι²⁶ καὶ ἡ νομοθεσία²⁷ καὶ ἡ λατρεία²⁸ καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ 5

πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων, θεὸς

εὐλογητὸς²⁹ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Οὐχ οἷον³⁰ δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν³¹ ὁ 6

λόγος τοῦ θεοῦ. Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ: οὐδ' ὅτι 7

εἰσὶν σπέρμα³² Ἀβραάμ, πάντες τέκνα: ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι

¹ γυμνότης, ητος, ἡ, nakedness, exposure. ² κίνδυνος, ου, ὁ, danger, peril. ³ μάχαιρα, ης, ἡ, sword. ⁴ ἕνεκεν, for the sake of, on account of. ⁵ θανατόω, put to death, subdue. ⁶ λογιζομαι, calculate, consider. ⁷ πρόβατον, ου, τό, sheep. ⁸ σφαγή, ης, ἡ, slaughter, sacrifice. ⁹ ὑπερνικῶ, prevail completely. ¹⁰ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ¹¹ ὕψωμα, τος, τό, height, lofty thing. ¹² βάθος, ους, τό, depth, deep. ¹³ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁴ χωρίζω, separate, depart. ¹⁵ ψεύδομαι, lie. ¹⁶ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ¹⁷ συνειδήσις, εως, ἡ, conscience. ¹⁸ λύπη, ης, ἡ, pain, grief. ¹⁹ ἀδιάλειπτος, unceasing, constant. ²⁰ ὁδύνη, ης, ἡ, pain, grief. ²¹ εὐχομαι, pray, wish. ²² ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ²³ συγγενής, kindred, relative. ²⁴ Ἰσραηλίτης, ου, ὁ, Israelite. ²⁵ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ²⁶ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ²⁷ νομοθεσία, ας, ἡ, legislation, law. ²⁸ λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship. ²⁹ εὐλογητός, well spoken of, blessed. ³⁰ οἷος, such as, of what kind. ³¹ ἐκπίπτω, fall away, fall out. ³² σπέρμα, τος, τό, seed, offspring.

σπέρμα.¹ Τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ: 8
 ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται² εἰς σπέρμα.¹ Ἐπαγγελίας γὰρ 9
 ὁ λόγος οὗτος, Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρα³
 υἱός. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα⁴ ἐξ ἐνὸς κοίτην⁵ ἔχουσα, Ἰσαὰκ 10
 τοῦ πατρὸς ἡμῶν – μήπω⁶ γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων⁷ τι 11
 ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν⁸ πρόθεσις⁹ τοῦ θεοῦ μένη, οὐκ ἐξ
 ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει¹⁰ 12
 τῷ ἐλάσσονι.¹¹ Καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαῦ 13
 ἐμίσησα.¹²

Τί οὖν ἐροῦμεν; Μὴ ἀδικία¹³ παρὰ τῷ θεῷ; Μὴ γένοιτο. Τῷ γὰρ Μωϋσῇ 14
 λέγει, Ἐλεήσω¹⁴ ὃν ἂν ἐλεῶ,¹⁴ καὶ οἰκτειρήσω¹⁵ ὃν ἂν οἰκτείρω.¹⁵ Ἄρα¹⁶ 16
 οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος,¹⁷ ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος¹⁴ θεοῦ. 17
 Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραῶ¹⁸ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά¹⁹ σε, ὅπως
 ἐνδείξωμαι²⁰ ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ²¹ τὸ ὄνομά μου
 ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ἄρα¹⁶ οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ:¹⁴ ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.²² 18

¹ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ² λογίζομαι, calculate, consider. ³ Σάρρα, ας, ἡ, Sarah. ⁴ Ρεβέκκα, ας, ἡ, Rebecca. ⁵ κοίτη, ης, ἡ, bed, sexual promiscuity. ⁶ μήπω, not yet. ⁷ πράσσω, do, perform. ⁸ ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ⁹ πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose. ¹⁰ δουλεύω, serve, am a slave. ¹¹ ἐλάσσων, lesser, less. ¹² μισέω, hate, detest. ¹³ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ¹⁴ ἐλεέω, have mercy, pity. ¹⁵ οἰκτείρω, pity, have compassion on. ¹⁶ ἄρα, so, then. ¹⁷ τρέχω, run, exercise myself. ¹⁸ Φαραῶ, ὁ, Pharaoh. ¹⁹ ἐξεγείρω, raise, raise up. ²⁰ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ²¹ διαγγέλλω, publish abroad, proclaim. ²² σκληρύνω, harden.

Ἐρεῖς οὖν μοι, Τί ἔτι μέμφεται;¹ Τῷ γὰρ βουλήματι² αὐτοῦ τίς 19
 ἀνθέστηκεν;³ Μενοῦνγε,⁴ ὧ⁵ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος⁶ τῷ 20
 θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα⁷ τῷ πλάσαντι,⁸ Τί με ἐποίησας οὕτως; Ἡ οὐκ 21
 ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς⁹ τοῦ πηλοῦ,¹⁰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος¹¹
 ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν¹² σκεῦος,¹³ ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;¹⁴ Εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς 22
 ἐνδείξασθαι¹⁵ τὴν ὀργήν,¹⁶ καὶ γνωρίσαι¹⁷ τὸ δυνατόν¹⁸ αὐτοῦ, ἡνεγκεν ἐν
 πολλῇ μακροθυμίᾳ¹⁹ σκεύη¹³ ὀργῆς¹⁶ κατηρτισμένα²⁰ εἰς ἀπώλειαν;²¹ 23
 καὶ ἵνα γνωρίσῃ¹⁷ τὸν πλοῦτον²² τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη¹³ ἐλέους,²³ ἃ
 προητοίμασεν²⁴ εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, 24
 ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; Ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου 25
 λαόν μου: καὶ τὴν οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην. Καὶ ἔσται, ἐν τῷ 26
 τόπῳ οὗ²⁵ ἐρρήθη αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
 θεοῦ ζώντος. Ἡσαΐας²⁶ δὲ κρᾶζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, Ἐὰν ᾗ ὁ ἀριθμὸς²⁷ 27
 τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος²⁸ τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα²⁹
 σωθήσεται: λόγον γὰρ συντελῶν³⁰ καὶ συντέμνων³¹ ἐν δικαιοσύνῃ: ὅτι 28
 λόγον συντετμημένον³¹ ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ καθὼς 29
 προεῖρηκεν³² Ἡσαΐας,²⁶ Εἰ μὴ κύριος Σαβαώθ³³ ἐγκατέλιπεν³⁴ ἡμῖν

¹ μέμφομαι, find fault with, blame. ² βούλημα, τος, τό, purpose, will. ³ ἀντίστημι, resist, oppose. ⁴ μενοῦνγε, on the contrary, indeed. ⁵ ὦ, Oh! omega. ⁶ ἀνταποκρίνομαι, answer again, contradict. ⁷ πλάσμα, τος, τό, image, figure. ⁸ πλάσσω, form, mold. ⁹ κεραμεύς, ἑως, ὁ, potter. ¹⁰ πηλός, οὐ, ὁ, clay, mud. ¹¹ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ¹² τιμή, ἥς, ἡ, honor, price. ¹³ σκεῦος, οὐς, τό, vessel, goods (plural). ¹⁴ ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ¹⁵ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ¹⁶ ὀργή, ἥς, ἡ, wrath, anger. ¹⁷ γνωρίζω, make known, declare. ¹⁸ δυνατός, powerful, possible. ¹⁹ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ²⁰ καταρτίζω, mend, fit. ²¹ ἀπώλεια, ας, ἡ, destruction, ruin. ²² πλοῦτος, οὐ, ὁ, wealth, riches. ²³ ἔλεος, οὐς, ὁ, pity, mercy. ²⁴ προετοιμάζω, prepare beforehand, predestine. ²⁵ οὗ, where, when. ²⁶ Ἡσαΐας, οὐ, ὁ, Isaiah. ²⁷ ἀριθμός, οὐ, ὁ, number, total. ²⁸ ἄμμος, οὐ, ἡ, sand. ²⁹ κατάλειμμα, ατος, τό, remnant, small residue. ³⁰ συντελέω, complete, accomplish. ³¹ συντέμνω, cut short, shorten. ³² προλέγω, say beforehand, forewarn. ³³ σαβαώθ, hosts, armies. ³⁴ ἐγκαταλείπω, leave behind, forsake.

σπέρμα,¹ ὡς Σόδομα² ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα³ ἂν ὁμοιωθῆμεν.⁴

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα⁵ δικαιοσύνην, κατέλαβεν⁶ 30

δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως: Ἰσραὴλ δέ, διώκων⁵ 31

νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασεν.⁷ Διὰ τί; Ὅτι 32

οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου: προσέκοψαν⁸ γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ

προσκόμματος,⁹ καθὼς γέγραπται, Ἴδου τίθημι ἐν Σιών λίθον 33

προσκόμματος⁹ καὶ πέτραν¹⁰ σκανδάλου:¹¹ καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ

οὐ καταισχυνθήσεται.¹²

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία¹³ τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις¹⁴ ἡ πρὸς τὸν θεὸν 10

ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν.¹⁵ Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζήλον¹⁶ 2

θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.¹⁷ Ἀγνοοῦντες¹⁸ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ 3

δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στήσαι, τῇ

δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.¹⁹ Τέλος²⁰ γὰρ νόμου χριστὸς εἰς 4

δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. Μωϋσῆς γὰρ γράφει τὴν 5

δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν

αὐτοῖς. Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ 6

¹ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ² Σόδομα, ων, τό, Sodom. ³ Γόμορρα, ας, ἡ, Gomorrah. ⁴ ὁμοιώω, make like, liken. ⁵ διώκω, pursue, persecute. ⁶ καταλαμβάνω, overtake, apprehend. ⁷ φθάνω, come before another, anticipate. ⁸ προσκόπτω, strike against, stumble. ⁹ πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ¹⁰ πέτρα, ας, ἡ, rock. ¹¹ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹² καταισχύνω, put to shame, shame. ¹³ εὐδοκία, ας, ἡ, good pleasure, good-will. ¹⁴ δέησις, εως, ἡ, entreaty, prayer. ¹⁵ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ¹⁶ ζήλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹⁷ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ¹⁸ ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁹ ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ²⁰ τέλος, ους, τό, end, purpose.

καρδίᾳ σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν;— τοῦτ' ἔστιν χριστὸν
καταγαγεῖν¹ — ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;² — τοῦτ' ἔστιν 7
χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.³ Ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς⁴ σου τὸ ῥῆμά 8
ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου: τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς
πίστεως ὃ κηρύσσομεν: ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς⁵ ἐν τῷ στόματί σου κύριον 9
Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ
νεκρῶν, σωθήσῃ: καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ 10
ὁμολογεῖται⁵ εἰς σωτηρίαν.⁶ Λέγει γὰρ ἡ γραφή, Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' 11
αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.⁷ Οὐ γάρ ἐστιν διαστολή⁸ Ἰουδαίου τε καὶ 12
Ἑλλήνος:⁹ ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν¹⁰ εἰς πάντας τοὺς
ἐπικαλουμένους¹¹ αὐτόν. Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται¹¹ τὸ ὄνομα 13
κυρίου σωθήσεται. Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται¹¹ εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; 14
Πῶς δὲ πιστεύσουσιν οἳ οὐκ ἤκουσαν; Πῶς δὲ ἀκούσουσιν χωρὶς¹²
κηρύσσοντος; Πῶς δὲ κηρύξουσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; Καθὼς 15
γέγραπται, Ὡς ὡραῖοι¹³ οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν
εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ.

¹ κατὰγω, bring down, lead down. ² ἄβυσσος, ου, ἢ, bottomless, incomprehensible depth. ³ ἀνάγω, lead up, restore. ⁴ ἐγγύς, near. ⁵ ὁμολογέω, confess, profess. ⁶ σωτηρία, ας, ἢ, salvation, deliverance. ⁷ καταισχύνω, put to shame, shame. ⁸ διαστολή, ἤς, ἢ, difference, distinction. ⁹ Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹⁰ πλουτέω, be rich, become rich. ¹¹ ἐπικαλέω, call upon, invoke. ¹² χωρίς, separate, apart from (gen). ¹³ ὡραῖος, beautiful, fair.

Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν¹ τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας² γὰρ λέγει, Κύριε, τίς 16
 ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ³ ἡμῶν; Ἄρα⁴ ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς,³ ἡ δὲ ἀκοή³ διὰ 17
 ῥήματος θεοῦ. Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; Μενοῦνγε⁵ Εἰς πᾶσαν 18
 τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος⁶ αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα⁷ τῆς οἰκουμένης⁸
 τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἔγνω Ἰσραήλ; Πρῶτος Μωϋσῆς 19
 λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω⁹ ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ¹⁰
 παροργιῶ¹¹ ὑμᾶς. Ἡσαΐας² δὲ ἀποτολμᾷ¹² καὶ λέγει, Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ 20
 μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανῆς¹³ ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. Πρὸς δὲ τὸν 21
 Ἰσραὴλ λέγει, Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα¹⁴ τὰς χεῖράς μου πρὸς
 λαὸν ἀπειθοῦντα¹⁵ καὶ ἀντιλέγοντα.¹⁶

Λέγω οὖν, μὴ ἀπόσωτο¹⁷ ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; Μὴ γένοιτο. Καὶ γὰρ ἐγὼ 11
 Ἰσραηλίτης¹⁸ εἰμί, ἐκ σπέρματος¹⁹ Ἀβραάμ, φυλῆς²⁰ Βενιαμίν.²¹ Οὐκ 2
 ἀπόσωτο¹⁷ ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω.²² Ἡ οὐκ οἶδατε ἐν Ἡλίᾳ
 τί λέγει ἡ γραφή; Ὡς ἐντυγχάνει²⁴ τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ, λέγων, 3
 Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσιαστήρια²⁵ σου
 κατέσκαψαν²⁶; καὶ ἐγὼ ὑπελείφθην²⁷ μόνος, καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχὴν μου. 4
 Ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός;²⁸ Κατέλιπον²⁹ ἐμαυτῷ³⁰

¹ ὑπακούω, obey, listen. ² Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ³ ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. ⁴ ἄρα, so, then. ⁵ μενούνγε, on the contrary, indeed. ⁶ φθόγγος, ου, ὁ, tone, voice. ⁷ πέρας, ατος, τό, limit, end. ⁸ οἰκουμένη, ης, ἡ, inhabited world. ⁹ παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ¹⁰ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ¹¹ παροργίζω, provoke to anger, exasperate. ¹² ἀποτολμάω, be bold, assume boldness. ¹³ ἐμφανῆς, visible, manifest. ¹⁴ ἐκπετάννυμι, spread out, stretch out. ¹⁵ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ¹⁶ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ¹⁷ ἀπωθέω, push or thrust away, reject. ¹⁸ Ἰσραηλίτης, ου, ὁ, Israelite. ¹⁹ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ²⁰ φυλή, ἤς, ἡ, tribe, race. ²¹ Βενιαμίν, ὁ, Benjamin. ²² προγινώσκω, know beforehand. ²³ Ἡλίας, ου, ὁ, Elijah. ²⁴ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ²⁵ θυσιαστήριον, ου, τό, altar. ²⁶ κατασκάπτω, tear down, demolish. ²⁷ ὑπολείπω, leave remaining, leave behind. ²⁸ χρηματισμός, οὔ, ὁ, divine response, oracle. ²⁹ καταλείπω, leave, leave behind. ³⁰ ἐμαυτοῦ, of myself.

ἑπτακισχιλίους¹ ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν² γόνυ³ τῇ Βάαλ.⁴ Οὕτως 5
 οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα⁵ κατ' ἐκλογὴν⁶ χάριτος γέγονεν. Εἰ δὲ 6
 χάριτι, οὐκέτι⁷ ἐξ ἔργων· ἐπεὶ⁸ ἡ χάρις οὐκέτι⁷ γίνεται χάρις. Εἰ δὲ ἐξ
 ἔργων, οὐκέτι⁷ ἐστὶν χάρις· ἐπεὶ⁸ τὸ ἔργον οὐκέτι⁷ ἐστὶν ἔργον. Τί οὖν; 7
 Ὁ ἐπιζητεῖ⁹ Ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν,¹⁰ ἡ δὲ ἐκλογὴ⁶ ἐπέτυχεν,¹⁰ οἱ
 δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν·¹¹ καθὼς γέγραπται, Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς 8
 πνεῦμα κατανύξεως,¹² ὁφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὠτα¹³ τοῦ μὴ
 ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον¹⁴ ἡμέρας. Καὶ Δαυὶδ λέγει, Γενηθήτω ἡ 9
 τράπεζα¹⁵ αὐτῶν εἰς παγίδα¹⁶ καὶ εἰς θήραν,¹⁷ καὶ εἰς σκάνδαλον,¹⁸ καὶ εἰς
 ἀνταπόδομα¹⁹ αὐτοῖς· σκοτισθήτωσαν²⁰ οἱ ὁφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ 10
 βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον²¹ αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.²² Λέγω οὖν, μὴ 11
 ἔπταισαν²³ ἵνα πέσωσιν; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι²⁴ ἡ
 σωτηρία²⁵ τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλώσαι²⁶ αὐτούς. Εἰ δὲ τὸ 12
 παράπτωμα²⁴ αὐτῶν πλοῦτος²⁷ κόσμος, καὶ τὸ ἥττημα²⁸ αὐτῶν πλοῦτος
 ἐθνῶν, πόσῳ²⁹ μᾶλλον τὸ πλήρωμα³⁰ αὐτῶν;

¹ ἑπτακισχίλιοι, seven thousand, 7000. ² κάμπτω, bend, bow. ³ γόνυ, ατος, τό, knee. ⁴ Βάαλ, ό, Baal. ⁵ λείμμα, τος, τό, remnant, remainder. ⁶ ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ⁷ οὐκέτι, no longer, no more. ⁸ ἐπεὶ, when, since. ⁹ ἐπιζητέω, seek for, seek after. ¹⁰ ἐπιτυγχάνω, obtain, attain. ¹¹ παρώ, harden, render callous. ¹² κατάνυξις, εως, ἡ, stupefaction, deep sleep. ¹³ οὖς, ους, τό, ear. ¹⁴ σήμερον, today, now. ¹⁵ τράπεζα, ης, ἡ, table. ¹⁶ παγίς, ίδος, ἡ, trap, snare. ¹⁷ θήρα, ας, ἡ, net, trap. ¹⁸ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹⁹ ἀνταπόδομα, τος, τό, repayment, reward. ²⁰ σκοτίζω, darken. ²¹ νῶτος, ου, ό, back, back of men or animals. ²² συγκάμπτω, (cause to) bend, bend together. ²³ πταίω, cause to stumble, stumble. ²⁴ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ²⁵ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ²⁶ παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ²⁷ πλοῦτος, ου, ό, wealth, riches. ²⁸ ἥττημα, τος, τό, loss, failure. ²⁹ πόσος, how many? how great? ³⁰ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment.

Ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. Ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν 13
 διακονίαν¹ μου δοξάζω: εἴ πως παραζηλώσω² μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω 14
 τινὰς ἐξ αὐτῶν. Εἰ γὰρ ἡ ἀποβολή³ αὐτῶν καταλλαγή⁴ κόσμου, τίς ἡ 15
 πρόσληψις,⁵ εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; Εἰ δὲ ἡ ἀπαρχή⁶ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα:⁷ 16
 καὶ εἰ ἡ ῥίζα⁸ ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.⁹ Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων⁹ 17
 ἐξεκλάσθησαν,¹⁰ σὺ δὲ ἀγριέλαιος¹¹ ὢν ἐνεκεντρίσθης¹² ἐν αὐτοῖς, καὶ
 συγκοινωνὸς¹³ τῆς ῥίζης⁸ καὶ τῆς πιότητος¹⁴ τῆς ἐλαίας¹⁵ ἐγένου, μὴ 18
 κατακαυχῶ¹⁶ τῶν κλάδων:⁹ εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι,¹⁶ οὐ σὺ τὴν ῥίζαν⁸
 βαστάξεις,¹⁷ ἀλλ' ἡ ῥίζα⁸ σέ. Ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν¹⁰ κλάδοι,⁹ ἵνα 19
 ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.¹² Καλῶς:¹⁸ τῇ ἀπιστίᾳ¹⁹ ἐξεκλάσθησαν,¹⁰ σὺ δὲ τῇ 20
 πίστει ἔστηκας. Μὴ ὑψηλοφρόνει,²⁰ ἀλλὰ φοβοῦ: εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν 21
 κατὰ φύσιν²¹ κλάδων⁹ οὐκ ἐφείσατο,²² μήπως²³ οὐδέ σου φείσεται.²² Ἴδε 22
 οὖν χρηστότητα²⁴ καὶ ἀποτομίαν²⁵ θεοῦ: ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας,
 ἀποτομίαν:²⁵ ἐπὶ δὲ σέ, χρηστότητα,²⁴ ἐὰν ἐπιμείνης²⁶ τῇ χρηστότητι:²⁴
 ἐπεὶ²⁷ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.²⁸ Καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσιν²⁶ τῇ 23
 ἀπιστίᾳ,¹⁹ ἐγκεντρισθήσονται:¹² δυνατὸς²⁹ γὰρ ὁ θεὸς ἐστὶν πάλιν
 ἐγκεντρίσαι¹² αὐτούς. Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν²¹ ἐξεκόπης²⁸ 24
 ἀγριελαίου,¹¹ καὶ παρὰ φύσιν²¹ ἐνεκεντρίσθης¹² εἰς καλλιέλαιον,³⁰ πόσῳ³¹

¹ διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ² παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ³ ἀποβολή, ἡς, ἡ, rejection, loss. ⁴ καταλλαγή, ἡς, ἡ, reconciliation. ⁵ πρόσληψις, εως, ἡ, receiving. ⁶ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ⁷ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ⁸ ῥίζα, ης, ἡ, root, that which grows from the root. ⁹ κλάδος, ου, ὁ, branch (of a tree), branch. ¹⁰ ἐκκλάω, break off. ¹¹ ἀγριέλαιος, ου, ἡ, wild olive tree. ¹² ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in. ¹³ συγκοινωνός, ου, ὁ, partaker, participant. ¹⁴ πιότης, ητος, ἡ, fatness. ¹⁵ ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ¹⁶ κατακαυχάομαι, exult over, triumph over. ¹⁷ βαστάζω, bear, carry. ¹⁸ καλῶς, rightly, well. ¹⁹ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ²⁰ ὑψηλοφρονέω, be proud, haughty. ²¹ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²² φείδομαι, spare, abstain. ²³ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁴ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²⁵ ἀποτομία, ας, ἡ, severity, harshness. ²⁶ ἐπιμένω, continue, remain. ²⁷ ἐπεὶ, when, since. ²⁸ ἐκκόπτω, cut out, cut off. ²⁹ δυνατός, powerful, possible. ³⁰ καλλιέλαιος, ου, ἡ, cultivated olive tree. ³¹ πόσος, how many? how great?

μᾶλλον οὗτοι, οἱ κατὰ φύσιν,¹ ἐγκεντρισθήσονται² τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ·³

Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν,⁴ ἀδελφοί, τὸ μυστήριον⁵ τοῦτο, ἵνα μὴ ᾔτε 25

παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι,⁶ ὅτι πώρως⁷ ἀπὸ μέρους⁸ τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν,

ἄχρι οὗ τὸ πλήρωμα⁹ τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ· καὶ οὕτως¹⁰ πᾶς Ἰσραὴλ 26

σωθήσεται· καθὼς γέγραπται, "Ἡξεῖ¹¹ ἐκ Σιών ὁ ῥύόμενος,¹² καὶ

ἀποστρέψει¹³ ἀσεβείας¹⁴ ἀπὸ Ἰακώβ· καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ 27

διαθήκη,¹⁵ ὅταν ἀφέλωμαι¹⁶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. Κατὰ μὲν τὸ 28

εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ¹⁷ δι' ὑμᾶς· κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν,¹⁸ ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς

πατέρας. Ἀμεταμέλητα¹⁹ γὰρ τὰ χαρίσματα²⁰ καὶ ἡ κλήσις²¹ τοῦ θεοῦ. 29

Ὡσπερ²² γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτὲ²³ ἠπειθήσατε²⁴ τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε²⁵

τῇ τούτων ἀπειθείᾳ·²⁶ οὕτως¹⁰ καὶ οὗτοι νῦν ἠπειθήσαν,²⁴ τῷ ὑμετέρῳ²⁷ 31

ἐλέει²⁸ ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν·²⁵ συνέκλεισεν²⁹ γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας 32

εἰς ἀπειθειαν,²⁶ ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.²⁵

Ὡ³⁰ βάθος³¹ πλούτου³² καὶ σοφίας καὶ γνώσεως³³ θεοῦ. Ὡς ἀνεξερεύνητα³⁴ 33

τὰ κρίματα³⁵ αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι³⁶ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τίς γὰρ ἔγνω 34

¹ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ² ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in. ³ ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ⁴ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁵ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ⁶ φρόνιμος, prudent, wise. ⁷ πώρως, εως, ἡ, hardness, obstinancy. ⁸ μέρος, ους, τό, part, portion. ⁹ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁰ οὕτως, thus, so. ¹¹ ἦκω, have come, am present. ¹² ῥύομαι, rescue, save. ¹³ ἀποστρέφω, turn away, turn back. ¹⁴ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ¹⁵ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ¹⁶ ἀφαιρέω, take away, smite off. ¹⁷ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ¹⁸ ἐκλογή, ης, ἡ, (divine) selection, choice. ¹⁹ ἀμεταμέλητος, without regret, not to be repented of. ²⁰ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ²¹ κλήσις, εως, ἡ, (divine) call, invitation. ²² ὥσπερ, just as, even as. ²³ ποτέ, once, at some time. ²⁴ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ²⁵ ἐλέω, have mercy, pity. ²⁶ ἀπείθεια, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief. ²⁷ ὑμέτερος, your. ²⁸ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ²⁹ συγκλείω, shut, enclose. ³⁰ ὦ, Oh! omega. ³¹ βάθος, ους, τό, depth, deep. ³² πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ³³ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ³⁴ ἀνεξερεύνητος, that cannot be searched into. ³⁵ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ³⁶ ἀνεξιχνίαστος, inscrutable, incomprehensible.

νοῦν¹ κυρίου; Ἡ τίς σύμβουλος² αὐτοῦ ἐγένετο; Ἡ τίς προέδωκεν³ 35
 αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται⁴ αὐτῷ; Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς 36
 αὐτὸν τὰ πάντα: αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν⁵ τοῦ θεοῦ, παραστῆσαι⁶ 12
 τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν⁷ ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον⁸ τῷ θεῷ, τὴν
 λογικὴν⁹ λατρείαν¹⁰ ὑμῶν, καὶ μὴ συσχηματίζεσθαι¹¹ τῷ αἰῶνι τούτῳ, 2
 ἀλλὰ μεταμορφοῦσθαι¹² τῇ ἀνακαινώσει¹³ τοῦ νοῦς¹ ὑμῶν, εἰς τὸ
 δοκιμάζειν¹⁴ ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον⁸ καὶ
 τέλειον.¹⁵

Λέγω γάρ, διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ 3
 ὑπερφρονεῖν¹⁶ παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν,¹⁷ ἀλλὰ φρονεῖν¹⁷ εἰς τὸ σωφρονεῖν,¹⁸
 ἐκάστω ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισεν¹⁹ μέτρον²⁰ πίστεως. Καθάπερ²¹ γὰρ ἐν ἐνὶ 4
 σώματι μέλη²² πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη²² πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει
 πράξιν:²³ οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώμα ἔσμεν ἐν χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς 5
 ἀλλήλων μέλη.²² Ἐχοντες δὲ χαρίσματα²⁴ κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσαν 6
 ἡμῖν διάφορα,²⁵ εἴτε προφητείαν,²⁶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν²⁷ τῆς πίστεως: 7

¹ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ² σύμβουλος, ου, ὁ, adviser, counsellor. ³ προδίδωμι, give in advance, give first. ⁴ ἀνταποδίδωμι, recompense, repay. ⁵ οἰκτιρμός, οὔ, ὁ, compassion, pity. ⁶ παρίστημι, be present, stand by. ⁷ θυσία, ας, ἡ, sacrifice. ⁸ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ⁹ λογικός, thoughtful, reasonable. ¹⁰ λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship. ¹¹ συσχηματίζω, conform to. ¹² μεταμορφόω, change the form, transform. ¹³ ἀνακαινώσις, εως, ἡ, renewal, renewing. ¹⁴ δοκιμάζω, prove, approve. ¹⁵ τέλειος, complete, perfect. ¹⁶ ὑπερφρονέω, think too highly of oneself. ¹⁷ φρονέω, think, judge. ¹⁸ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ¹⁹ μερίζω, divide, part. ²⁰ μέτρον, ου, τό, measure, measuring rod. ²¹ καθάπερ, even as, just as. ²² μέλος, ους, τό, member, limb. ²³ πράξις, εως, ἡ, deed, function. ²⁴ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ²⁵ διάφορος, various, different. ²⁶ προφητεία, ας, ἡ, prophecy. ²⁷ ἀναλογία, ας, ἡ, proportion, measure.

εἴτε διακονίαν,¹ ἐν τῇ διακονίᾳ·¹ εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ·² 8
 εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει·³ ὁ μεταδιδούς,⁴ ἐν ἀπλότητι·⁵ ὁ
 προϊστάμενος,⁶ ἐν σπουδῇ·⁷ ὁ ἐλεῶν,⁸ ἐν ἰλαρότητι.⁹ Ἡ ἀγάπη 9
 ἀνυπόκριτος.¹⁰ Ἀποστυγούντες¹¹ τὸ πονηρόν, κολλώμενοι¹² τῷ ἀγαθῷ. 10
 Τῇ φιλαδελφίᾳ¹³ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι·¹⁴ τῇ τιμῇ¹⁵ ἀλλήλους
 προηγούμενοι·¹⁶ τῇ σπουδῇ⁷ μὴ ὀκνηροί·¹⁷ τῷ πνεύματι ζέοντες·¹⁸ τῷ 11
 κυρίῳ δουλεύοντες·¹⁹ τῇ ἐλπίδι χαίροντες· τῇ θλίψει²⁰ ὑπομένοντες·²¹ τῇ 12
 προσευχῇ²² προσκαρτεροῦντες·²³ ταῖς χρείαις²⁴ τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες· 13
 τὴν φιλοξενίαν²⁶ διώκοντες.²⁷ Εὐλογεῖτε²⁸ τοὺς διώκοντας²⁷ ὑμᾶς· 14
 εὐλογεῖτε,²⁸ καὶ μὴ καταρᾶσθε.²⁹ Χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν³⁰ 15
 μετὰ κλαιόντων.³⁰ Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες.³¹ Μὴ τὰ ὑψηλὰ³² 16
 φρονοῦντες,³¹ ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς³³ συναπαγόμενοι.³⁴ Μὴ γίνεσθε
 φρόνιμοι³⁵ παρ' ἑαυτοῖς. Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ³⁶ κακοῦ ἀποδιδόντες.³⁷ 17
 Προνοούμενοι³⁸ καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δυνατόν,³⁹ τὸ ἐξ 18
 ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.⁴⁰ Μὴ ἑαυτοὺς 19
 ἐκδικοῦντες,⁴¹ ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ·⁴² γέγραπται γάρ,

¹ διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ² διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ³ παράκλησις, εως, ἡ, exhortation, consolation. ⁴ μεταδίδωμι, give a share of, share. ⁵ ἀπλότης, ητος, ἡ, singleness, hence simplicity. ⁶ προϊστημι, rule. ⁷ σπουδή, ης, ἡ, haste, diligence. ⁸ ἐλεέω, have mercy, pity. ⁹ ἰλαρότης, ητος, ἡ, cheerfulness, gladness. ¹⁰ ἀνυπόκριτος, sincere, without hypocrisy. ¹¹ ἀποστύγω, hate strongly, abhor. ¹² κολλάω, glue, cleave. ¹³ φιλαδελφία, ας, ἡ, love of brothers, brotherly love. ¹⁴ φιλόστοργος, loving dearly, devoted. ¹⁵ τιμή, ης, ἡ, honor, price. ¹⁶ προηγέομαι, go before, consider better. ¹⁷ ὀκνηρός, lazy, idle. ¹⁸ ζέω, be fervent, be hot. ¹⁹ δουλεύω, serve, am a slave. ²⁰ θλίψις, εως, ἡ, tribulation, persecution. ²¹ ὑπομένω, tarry, endure. ²² προσευχή, ης, ἡ, prayer, place for prayer. ²³ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ²⁴ χρεία, ας, ἡ, need, necessity. ²⁵ κοινωνέω, have a share of, share. ²⁶ φιλοξενία, ας, ἡ, hospitality. ²⁷ διώκω, pursue, persecute. ²⁸ εὐλογέω, bless. ²⁹ καταράομαι, curse. ³⁰ κλαίω, weep, weep for. ³¹ φρονέω, think, judge. ³² ὑψηλός, high, lofty. ³³ ταπεινός, humble, downcast. ³⁴ συναπάγω, lead away with, condescend to. ³⁵ φρόνιμος, prudent, wise. ³⁶ ἀντὶ, instead of, in place of. ³⁷ ἀποδίδωμι, give back, pay. ³⁸ προνοέω, provide for, have regard for. ³⁹ δυνατός, powerful, possible. ⁴⁰ εἰρηνεύω, bring to peace, be at peace. ⁴¹ ἐκδικέω, vindicate, avenge. ⁴² ὀργή, ης, ἡ, wrath, anger.

Ἐμοὶ ἐκδίκησις,¹ ἐγὼ ἀνταποδώσω,² λέγει κύριος. Ἐὰν οὖν πεινᾷ³ ὁ 20
 ἐχθρός⁴ σου, ψώμιζε⁵ αὐτόν: ἐὰν διψᾷ,⁶ πότιζε⁷ αὐτόν: τοῦτο γὰρ ποιῶν,
 ἀνθρακας⁸ πυρὸς σωρεύσεις⁹ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Μὴ νικῶ¹⁰ ὑπὸ 21
 τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικά¹⁰ ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις¹¹ ὑποτασσέσθω:¹² οὐ γάρ ἐστιν 13
 ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὗσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι¹³
 εἰσίν. Ὡστε ὁ ἀντιτασσόμενος¹⁴ τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ¹⁵ 2
 ἀνθέστηκεν:¹⁶ οἱ δὲ ἀνθεστηκότες¹⁶ ἑαυτοῖς κρίμα¹⁷ λήφονται. Οἱ γὰρ 3
 ἄρχοντες¹⁸ οὐκ εἰσὶν φόβος¹⁹ τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν.
 Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; Τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἔξεις
 ἔπαινον²⁰ ἐξ αὐτῆς: θεοῦ γὰρ διάκονός²¹ ἐστὶν σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν δὲ 4
 τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ: οὐ γὰρ εἰκῇ²² τὴν μάχαιραν²³ φορεῖ:²⁴ θεοῦ γὰρ
 διάκονός²¹ ἐστὶν, ἔκδικος²⁵ εἰς ὀργὴν²⁶ τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι.²⁷ Διὸ 5
 ἀνάγκη²⁸ ὑποτάσσεσθαι,¹² οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν,²⁶ ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν
 συνείδησιν.²⁹ Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους³⁰ τελεῖτε:³¹ λειτουργοὶ³² γὰρ 6
 θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες.³³ Ἀπόδοτε³⁴ οὖν πᾶσιν 7
 τὰς ὀφειλάς:³⁵ τῷ τὸν φόρον³⁰ τὸν φόρον: τῷ τὸ τέλος³⁶ τὸ τέλος: τῷ

¹ ἐκδίκησις, εως, ἡ, vengeance, vindication. ² ἀνταποδίδωμι, recompense, repay. ³ πεινάω, hunger, am hungry. ⁴ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ⁵ ψώμιζω, feed with morsels, feed. ⁶ διψᾷ, thirst, thirst for. ⁷ ποτίζω, give drink to, cause to drink. ⁸ ἀνθραξ, ακος, ὁ, charcoal, coals. ⁹ σωρεύω, heap up, weigh down with. ¹⁰ νικάω, overcome, conquer. ¹¹ ὑπερέχω, rise above, surpass. ¹² ὑποτάσσω, subject, put in subjection. ¹³ τάσσω, arrange, appoint. ¹⁴ ἀντιτάσσομαι, range in battle against, oppose. ¹⁵ διαταγή, ἡς, ἡ, ordinance, direction. ¹⁶ ἀνθίστημι, resist, oppose. ¹⁷ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹⁸ ἄρχων, οντος, ὁ, ruler, prince. ¹⁹ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ²⁰ ἔπαινος, ου, ὁ, praise, commendation. ²¹ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ²² εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²³ μάχαιρα, ης, ἡ, sword. ²⁴ φορέω, wear, bear. ²⁵ ἐκδικος, ου, ὁ, avenging, punishing. ²⁶ ὀργή, ἡς, ἡ, wrath, anger. ²⁷ πράσσω, do, perform. ²⁸ ἀνάγκη, ης, ἡ, necessity, distress. ²⁹ συνείδησις, εως, ἡ, conscience. ³⁰ φόρος, ου, ὁ, tribute, tax. ³¹ τελέω, finish, fulfill. ³² λειτουργός, ου, ὁ, minister, servant. ³³ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ³⁴ ἀποδίδωμι, give back, pay. ³⁵ ὀφειλή, ης, ἡ, debt, duty. ³⁶ τέλος, ος, τό, end, purpose.

τὸν φόβον¹ τὸν φόβον·¹ τῷ τὴν τιμὴν² τὴν τιμὴν.²

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε,³ εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν 8

ἕτερον, νόμον πεπλήρωκεν. Τὸ γάρ, Οὐ μοιχεύσεις,⁴ οὐ φονεύσεις,⁵ οὐ 9

κλέψεις,⁶ οὐκ ἐπιθυμήσεις,⁷ καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ

ἀνακεφαλαιοῦται,⁸ ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον⁹ σου ὡς σεαυτόν.¹⁰ 10

Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον⁹ κακὸν οὐκ ἐργάζεται·¹¹ πλήρωμα¹² οὖν νόμου ἡ

ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου¹³ ἐγερθῆναι· νῦν 11

γὰρ ἐγγύτερον¹⁴ ἡμῶν ἡ σωτηρία¹⁵ ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. Ἡ νῦξ 12

προέκοψεν,¹⁶ ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν·¹⁷ ἀποθώμεθα¹⁸ οὖν τὰ ἔργα τοῦ

σκότους,¹⁹ καὶ ἐνδυσώμεθα²⁰ τὰ ὄπλα²¹ τοῦ φωτός. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ, 13

εὐσχημόνως²² περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις²³ καὶ μέθαις,²⁴ μὴ κοίταις²⁵

καὶ ἀσελγείαις,²⁶ μὴ ἔριδι²⁷ καὶ ζήλῳ.²⁸ Ἀλλ' ἐνδύσασθε²⁰ τὸν κύριον 14

Ἰησοῦν χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν²⁹ μὴ ποιεῖσθε, εἰς ἐπιθυμίαν.³⁰

¹ φόβος, ου, ὁ, fear, terror. ² τιμή, ἡς, ἡ, honor, price. ³ ὀφείλω, owe, ought. ⁴ μοιχεύω, commit adultery. ⁵ φονεύω, kill, murder. ⁶ κλέπτω, steal. ⁷ ἐπιθυμέω, desire, long for. ⁸ ἀνακεφαλαιόω, sum up, recapitulate. ⁹ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ¹⁰ σεαυτοῦ, yourself, of you. ¹¹ ἐργάζομαι, work, word. ¹² πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹³ ὕπνος, ου, ὁ, sleep. ¹⁴ ἐγγύτερον, nearer. ¹⁵ σωτηρία, ας, ἡ, salvation, deliverance. ¹⁶ προκόπτω, proceed, advance. ¹⁷ ἐγγίζω, come near, approach. ¹⁸ ἀποτίθηναι, put off, lay aside. ¹⁹ σκότος, ους, τό, darkness. ²⁰ ἐνδύω, put on, clothe. ²¹ ὄπλον, ου, τό, tool, implement. ²² εὐσχημόνως, becomingly, properly. ²³ κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ²⁴ μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ²⁵ κοίτη, ης, ἡ, bed, sexual promiscuity. ²⁶ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ²⁷ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ²⁸ ζήλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ²⁹ πρόνοια, ας, ἡ, forethought, foresight. ³⁰ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα¹ τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε,² μὴ εἰς διακρίσεις³ **14**
 διαλογισμῶν.⁴ Ὅς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν¹ λάχανα⁵ **2**
 ἐσθίει. Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω,⁶ καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν **3**
 ἐσθίοντα μὴ κρινέτω: ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.² Σὺ τίς εἶ ὁ **4**
 κρίνων ἀλλότριον⁷ οἰκέτην;⁸ Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει⁹ ἢ πίπτει.
 Σταθήσεται δέ: δυνατὸς¹⁰ γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς στηῆσαι αὐτόν. Ὅς μὲν κρίνει **5**
 ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. Ἐκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ
 νοῖ¹¹ πληροφoρείσθω.¹² Ὁ φρονῶν¹³ τὴν ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ:¹³ καὶ ὁ **6**
 μὴ φρονῶν¹³ τὴν ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ.¹³ Καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει,
 εὐχαριστεῖ¹⁴ γὰρ τῷ θεῷ: καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ
 εὐχαριστεῖ¹⁴ τῷ θεῷ. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ **7**
 ἀποθνήσκει. Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν: ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, **8**
 τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν: ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ
 κυρίου ἐσμέν. Εἰς τοῦτο γὰρ χριστὸς καὶ ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ **9**
 ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.¹⁵ Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν **10**
 ἀδελφόν σου; Ἡ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς⁶ τὸν ἀδελφόν σου; Πάντες γὰρ
 παραστησόμεθα¹⁶ τῷ βήματι¹⁷ τοῦ χριστοῦ. Γέγραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, **11**
 λέγει κύριος: ὅτι ἐμοὶ κάμψει¹⁸ πᾶν γόνυ,¹⁹ καὶ πᾶσα γλῶσσα

¹ ἀσθενέω, be weak, sick. ² προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ³ διάκρισις, εως, ἡ, act of passing judgment. ⁴ διαλογισμός, οὐ, ὁ, reasoning, questioning. ⁵ λάχανον, ου, τό, garden herb, vegetable. ⁶ ἐξουθενέω, despise, ignore. ⁷ ἀλλότριος, strange, foreign. ⁸ οἰκέτης, ου, ὁ, house servant, household servant. ⁹ στήκω, stand, stand fast. ¹⁰ δυνατός, powerful, possible. ¹¹ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹² πληροφoρέω, fulfill, accomplish fully. ¹³ φρονέω, think, judge. ¹⁴ εὐχαριστεῶ, give thanks, thank. ¹⁵ κυριεύω, be lord over, rule. ¹⁶ παρίστημι, be present, stand by. ¹⁷ βῆμα, τος, τό, judgment seat. ¹⁸ κάμπτω, bend, bow. ¹⁹ γόνυ, ατος, τό, knee.

ἐξομολογήσεται¹ τῷ θεῷ. Ἄρα² οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον 12
δώσει τῷ θεῷ.

Μηκέτι³ οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ 13
τιθέναι πρόσκομμα⁴ τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον.⁵ Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν 14
κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν⁶ δι' αὐτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ⁷ τι
κοινὸν⁶ εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν.⁶ Εἰ δὲ διὰ βρώμα⁸ ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται,⁹ 15
οὐκέτι¹⁰ κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. Μὴ τῷ βρώματι⁸ σου ἐκείνον
ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ χριστὸς ἀπέθανεν. Μὴ βλασφημείσθω¹¹ οὖν ὑμῶν τὸ 16
ἀγαθόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρώσις¹² καὶ πόσις,¹³ ἀλλὰ 17
δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ὁ γὰρ ἐν τούτοις 18
δουλεύων¹⁴ τῷ χριστῷ εὐάρεστος¹⁵ τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος¹⁶ τοῖς ἀνθρώποις.
Ἄρα² οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν,¹⁷ καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς¹⁸ τῆς εἰς 19
ἀλλήλους. Μὴ ἕνεκεν¹⁹ βρώματος⁸ κατάλυε²⁰ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. Πάντα 20
μὲν καθαρὰ,²¹ ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος⁴
ἐσθίοντι. Καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα,²² μηδὲ πιεῖν οἶνον,²³ μηδὲ ἐν ᾧ ὁ 21
ἀδελφός σου προσκόπτει²⁴ ἢ σκανδαλίζεται²⁵ ἢ ἀσθενεῖ.²⁶ Σὺ πίστιν 22
ἔχεις· Κατὰ σεαυτὸν²⁷ ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Μακάριος ὁ μὴ κρίνων

¹ ἐξομολογέω, confess, profess. ² ἄρα, so, then. ³ μηκέτι, no longer. ⁴ πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ⁵ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ⁶ κοινός, common, unclean. ⁷ λογίζομαι, calculate, consider. ⁸ βρώμα, τος, τό, food, food of any kind. ⁹ λυπέω, grieve, pain. ¹⁰ οὐκέτι, no longer, no more. ¹¹ βλασφημέω, revile, blaspheme. ¹² βρώσις, εως, ἡ, eating, food. ¹³ πόσις, εως, ἡ, drinking, drink. ¹⁴ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁵ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ¹⁶ δόκιμος, tested, approved. ¹⁷ διώκω, pursue, persecute. ¹⁸ οἰκοδομή, ἡς, ἡ, building, edification. ¹⁹ ἕνεκεν, for the sake of, on account of. ²⁰ καταλύω, destroy, lodge. ²¹ καθαρός, clean, pure. ²² κρέας, τό, meat, flesh. ²³ οἶνος, ου, ὁ, wine. ²⁴ προσκόπτω, strike against, stumble. ²⁵ σκανδαλίζω, cause to stumble. ²⁶ ἀσθενέω, be weak, sick. ²⁷ σεαυτοῦ, yourself, of you.

ἐαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει.¹ Ὁ δὲ διακρινόμενος,² ἐὰν φάγη, κατακέκριται,³ 23

ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως: πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι⁴ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα⁵ 24

Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν⁶ μυστηρίου⁷ χρόνοις αἰωνίοις

σεσιγημένου,⁸ φανερωθέντος⁹ δὲ νῦν, διὰ τε γραφῶν προφητικῶν,¹⁰ κατ' 25

ἐπιταγὴν¹¹ τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν¹² πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη

γνωρισθέντος,¹³ μόνῳ σοφῷ¹⁴ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς 26

αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁφείλομεν¹⁵ δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ¹⁶ τὰ ἀσθενήματα¹⁷ τῶν ἀδυνάτων¹⁸ 15

βαστάζειν,¹⁹ καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν.²⁰ Ἐκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον²¹ 2

ἀρεσκέτω²⁰ εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.²² Καὶ γὰρ ὁ χριστὸς οὐχ 3

ἑαυτῷ ἤρεσεν,²⁰ ἀλλά, καθὼς γέγραπται, Οἱ ὀνειδισμοὶ²³ τῶν

ὀνειδιζόντων²⁴ σε ἐπέπεσον²⁵ ἐπ' ἐμέ. Ὅσα γὰρ προεγράφη,²⁶ εἰς τὴν 4

ἡμετέραν²⁷ διδασκαλίαν²⁸ προεγράφη,²⁶ ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς²⁹ καὶ διὰ

τῆς παρακλήσεως³⁰ τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς 5

ὑπομονῆς²⁹ καὶ τῆς παρακλήσεως³⁰ δώη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν³¹ ἐν

¹ δοκιμάζω, prove, approve. ² διακρίνω, discriminate, judge. ³ κατακρίνω, condemn. ⁴ στηρίζω, establish, fix firmly. ⁵ κήρυγμα, τος, τό, proclamation, preaching. ⁶ ἀποκάλυψις, εως, ή, revelation, unveiling. ⁷ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ⁸ σιγάω, be silent, become silent. ⁹ φανερόω, reveal, manifest. ¹⁰ προφητικός, prophetic. ¹¹ ἐπιταγή, ής, ή, command, commandment. ¹² ὑπακοή, ής, ή, obedience. ¹³ γνωρίζω, make known, declare. ¹⁴ σοφός, wise. ¹⁵ ὀφείλω, owe, ought. ¹⁶ δυνατός, powerful, possible. ¹⁷ ἀσθενήματα, τος, τό, weakness, infirmity. ¹⁸ ἀδύνατος, impossible, unable. ¹⁹ βαστάζω, bear, carry. ²⁰ ἀρέσκω, please, serve. ²¹ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ²² οἰκοδομή, ής, ή, building, edification. ²³ ὀνειδισμός, οὔ, ό, reproach, reviling. ²⁴ ὀνειδίζω, reproach, revile. ²⁵ ἐπιπίπτω, fall upon, press upon. ²⁶ προγράφω, write before, write previously. ²⁷ ἡμέτερος, our, our own. ²⁸ διδασκαλία, ας, ή, teaching, doctrine. ²⁹ ὑπομονή, ής, ή, endurance, perseverance. ³⁰ παράκλησις, εως, ή, exhortation, consolation. ³¹ φρονέω, think, judge.

ἀλλήλοις κατὰ χριστὸν Ἰησοῦν· ἵνα ὁμοθυμαδὸν¹ ἐν ἐνὶ στόματι 6
δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. Διὸ 7
προσλαμβάνεσθε² ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς προσελάβετο² ὑμᾶς,
εἰς δόξαν θεοῦ. Λέγω δέ, χριστὸν Ἰησοῦν διάκονον³ γεγενῆσθαι 8
περιτομῆς⁴ ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι⁵ τὰς ἐπαγγελίας τῶν
πατέρων· τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους⁶ δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται, 9
Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί⁷ σοι ἐν ἔθνεσιν, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.⁸ 10
Καὶ πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε,⁹ ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Καὶ πάλιν, 11
Αἰνεῖτε¹⁰ τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε¹¹ αὐτὸν πάντες οἱ
λαοί. Καὶ πάλιν Ἡσαΐας¹² λέγει, Ἔσται ἡ ῥίζα¹³ τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ 12
ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν.¹⁴ Ὁ δὲ θεὸς τῆς 13
ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς
τὸ περισσεύειν¹⁵ ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ 14
μεστοί¹⁶ ἐστε ἀγαθωσύνης,¹⁷ πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως,¹⁸
δυνάμενοι καὶ ἄλλους νουθετεῖν.¹⁹ Τολμηρότερον²⁰ δὲ ἔγραψα ὑμῖν, 15
ἀδελφοί, ἀπὸ μέρους,²¹ ὥς ἐπαναμιμνήσκων²² ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν
δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν²³ Ἰησοῦ χριστοῦ 16

¹ ὁμοθυμαδόν, with one accord, with one mind. ² προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ³ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ⁴ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ⁵ βεβαιῶ, confirm, secure. ⁶ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ⁷ ἐξομολογέω, confess, profess. ⁸ ψάλλω, sing, sing praise. ⁹ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ¹⁰ αἰνέω, praise. ¹¹ ἐπαινέω, praise, commend. ¹² Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ¹³ ῥίζα, ἡς, ἡ, root, that which grows from the root. ¹⁴ ἐλπίζω, hope, hope for. ¹⁵ περισσεύω, abound, be rich. ¹⁶ μεστός, full. ¹⁷ ἀγαθωσύνη, ἡς, ἡ, goodness. ¹⁸ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹⁹ νουθετέω, admonish, exhort. ²⁰ τολμηρότερον, more boldly. ²¹ μέρος, ους, τό, part, portion. ²² ἐπαναμιμνήσκω, remind. ²³ λειτουργός, οὔ, ὁ, minister, servant.

εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα¹ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ
 προσφορά² τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος,³ ἡγιασμένη⁴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 17
 Ἔχω οὖν καύχησιν⁵ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν. Οὐ γὰρ 18
 τολμήσω⁶ λαλεῖν τι ὧν οὐ κατειργάσατο⁷ χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοήν⁸
 ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων,⁹ ἐν δυνάμει 19
 πνεύματος θεοῦ: ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ¹⁰ μέχρι¹¹ τοῦ
 Ἰλλυρικοῦ¹² πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ: οὕτως δὲ 20
 φιλοτιμούμενον¹³ εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη¹⁴ χριστός, ἵνα
 μὴ ἐπ' ἀλλότριον¹⁵ θεμέλιον¹⁶ οἰκοδομῶ:¹⁷ ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται, Οἷς 21
 οὐκ ἀνηγγέλη¹⁸ περὶ αὐτοῦ, ὄψονται: καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.

Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην²⁰ τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς: νυνὶ²¹ δὲ μηκέτι²² 22
 τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασιν²³ τούτοις, ἐπιποθίαν²⁴ δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν
 πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν,²⁵ ὥς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν,²⁶ 24
 ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς: ἐλπίζω²⁷ γὰρ διαπορευόμενος²⁸ θεάσασθαι²⁹ ὑμᾶς,
 καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι³⁰ ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους³¹
 ἐμπλησθῶ.³² Νυνὶ²¹ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, διακονῶν³³ τοῖς 25

¹ ἱεουργέω, perform holy service, act as a priest. ² προσφορά, ἅς, ἡ, offering, sacrifice. ³ εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ⁴ ἁγιάζω, make holy, consecrate. ⁵ καύχησις, εὖς, ἡ, boasting, act of boasting. ⁶ τολμάω, dare, endure. ⁷ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁸ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ⁹ τέρας, ατος, τό, wonder, portent. ¹⁰ κύκλος, ου, ὁ, circle. ¹¹ μέχρι, until, as far as (gen). ¹² Ἰλλυρικόν, οὔ, τό, Illyricum. ¹³ φιλοτιμέομαι, have as an ambition, aspire to. ¹⁴ ὀνομάζω, name, give a name to. ¹⁵ ἀλλότριος, strange, foreign. ¹⁶ θεμέλιος, ου, ὁ, foundation. ¹⁷ οἰκοδομέω, I build, I construct. ¹⁸ ἀναγγέλλω, announce, report. ¹⁹ συνίημι, understand, consider. ²⁰ ἐγκόπτω, impede, detain. ²¹ νυνί, now, already. ²² μηκέτι, no longer. ²³ κλίμα, τος, τό, region, territory. ²⁴ ἐπιποθία, ας, ἡ, longing, desire. ²⁵ ἔτος, ους, τό, year. ²⁶ Σπανία, ας, ἡ, Spain. ²⁷ ἐλπίζω, hope, hope for. ²⁸ διαπορεύομαι, pass across, journey through. ²⁹ θεάομαι, look at, behold. ³⁰ προπέμπω, send before, send forth. ³¹ μέρος, ους, τό, part, portion. ³² ἐμπίπλημι, fill up, satisfy. ³³ διακονέω, serve, minister.

ἁγίοις. Εὐδόκησαν¹ γὰρ Μακεδονία² καὶ Ἀχαΐα³ κοινωνίαν⁴ τινὰ 26
 ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς⁵ τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. 27
 Εὐδόκησαν¹ γάρ, καὶ ὀφειλέται⁶ αὐτῶν εἰσιν. Εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς⁷
 αὐτῶν ἐκοινωνήσαν⁸ τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν⁹ καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς¹⁰
 λειτουργῆσαι¹¹ αὐτοῖς. Τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας,¹² καὶ σφραγισάμενος¹³ 28
 αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν.¹⁴ 29
 Οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι¹⁵ εὐλογίας¹⁶ τοῦ
 εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ 30
 διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαί¹⁷ μοι ἐν ταῖς
 προσευχαῖς¹⁸ ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν: ἵνα ῥυσθῶ¹⁹ ἀπὸ τῶν 31
 ἀπειθούντων²⁰ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ,²¹ καὶ ἵνα ἡ διακονία²² μου ἢ εἰς
 Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος²³ γένηται τοῖς ἁγίοις: ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω πρὸς 32
 ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι²⁴ ὑμῖν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς 33
 εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ² Μακεδονία, ας, ἡ, Macedonia. ³ Ἀχαΐα, ας, ἡ, Achaia. ⁴ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ⁵ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ⁶ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ⁷ πνευματικός, spiritual. ⁸ κοινωνέω, have a share of, share. ⁹ ὀφείλω, owe, ought. ¹⁰ σαρκικός, fleshly, carnal. ¹¹ λειτουργέω, minister, serve. ¹² ἐπιτελέω, complete, perform. ¹³ σφραγίζω, seal, set a seal upon. ¹⁴ Σπανία, ας, ἡ, Spain. ¹⁵ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁶ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ¹⁷ συναγωνίζομαι, strive together. ¹⁸ προσευχή, ἡς, ἡ, prayer, place for prayer. ¹⁹ ῥύομαι, rescue, save. ²⁰ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ²¹ Ἰουδαία, ας, ἡ, Judea. ²² διακονία, ας, ἡ, waiting at table, service. ²³ εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ²⁴ συναναπαύομαι, rest with, rest along with.

Συνίστημι¹ δὲ ὑμῖν Φοίβην² τὴν ἀδελφὴν³ ἡμῶν, οὗσαν διάκονον⁴ τῆς **16**

ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς·⁵ ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε⁶ ἐν κυρίῳ ἀξίως⁷ **2**

τῶν ἁγίων, καὶ παραστήτε⁸ αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζῃ⁹ πράγματι·¹⁰ καὶ

γὰρ αὐτὴ προστάτις¹¹ πολλῶν ἐγενήθη, καὶ αὐτοῦ ἐμοῦ.

Ἀσπάσασθε Πρίσκαν¹² καὶ Ἀκύλαν¹³ τοὺς συνεργούς¹⁴ μου ἐν χριστῷ **3**

Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον¹⁵ ὑπέθηκαν,¹⁶ **4**

οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ,¹⁷ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν:

καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. Ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον¹⁸ τὸν **5**

ἀγαπητόν μου, ὃς ἐστὶν ἀπαρχὴ¹⁹ τῆς Ἀχαΐας²⁰ εἰς χριστόν. Ἀσπάσασθε **6**

Μαριάμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν²¹ εἰς ἡμᾶς. Ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον²² **7**

καὶ Ἰουνίαν²³ τοὺς συγγενεῖς²⁴ μου καὶ συναιχμαλώτους²⁵ μου, οἵτινές

εἰσιν ἐπίσημοι²⁶ ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ²⁷ ἐμοῦ γεγονόασιν ἐν

χριστῷ. Ἀσπάσασθε Ἀμπλίαν²⁸ τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. **8**

Ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν²⁹ τὸν συνεργὸν¹⁴ ἡμῶν ἐν χριστῷ, καὶ Στάχυν³⁰

τὸν ἀγαπητόν μου. Ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν³¹ τὸν δόκιμον³² ἐν χριστῷ. **10**

Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου.³³ Ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα³⁴ τὸν **11**

συγγενῆ²⁴ μου. Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου,³⁵ τοὺς ὄντας ἐν

¹ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ² Φοίβη, ἡς, ἡ, Phoebe. ³ ἀδελφή, ἡς, ἡ, sister. ⁴ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ⁵ Κεγχρεαῖ, ὡν, ἡ, Cenchræe. ⁶ προσδέχομαι, receive, wait for. ⁷ ἀξίως, worthily, in a manner worthy of. ⁸ παρίστημι, be present, stand by. ⁹ χρήζω, need, have need of. ¹⁰ πρᾶγμα, τος, τό, deed, matter. ¹¹ προστάτις, ιδος, ἡ, patron, benefactor. ¹² Πρίσκα, ἡ, Prisca, Priscilla. ¹³ Ἀκύλας, ὁ, Aquila. ¹⁴ συνεργός, ου, ὁ, fellow worker. ¹⁵ τράχηλος, ου, ὁ, neck. ¹⁶ ὑποτίθημι, lay down, make known. ¹⁷ εὐχαριστέω, give thanks, thank. ¹⁸ Ἐπαίνετος, ου, ὁ, Epānetus. ¹⁹ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ²⁰ Ἀχαΐα, ας, ἡ, Achaia. ²¹ κοπιάω, toil, labor. ²² Ἀνδρόνικος, ου, ὁ, Andronicus. ²³ Ἰουνιάς, ᾱ, ὁ, Junias, Junia. ²⁴ συγγενής, kindred, relative. ²⁵ συναιχμαλώτος, ου, ὁ, fellow prisoner, fellow captive. ²⁶ ἐπίσημος, splendid, outstanding. ²⁷ πρό, before (gen), before. ²⁸ Ἀμπλίας, ου, ὁ, Ampliatus. ²⁹ Οὐρβανός, ου, ὁ, Urbanus. ³⁰ στάχυς, υος, ὁ, Stachys, head of grain. ³¹ Ἀπελλῆς, ου, ὁ, Apelles. ³² δόκιμος, tested, approved. ³³ Ἀριστόβουλος, ου, ὁ, Aristobulus. ³⁴ Ἡρωδίων, ωνος, ὁ, Herodion. ³⁵ Νάρκισσος, ου, ὁ, Narcissus.

κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Τρύφαιναν¹ καὶ Τρυφῶσαν² τὰς κοπιώσας³ ἐν 12
 κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Περσίδα⁴ τὴν ἀγαπητήν, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν⁵ ἐν
 κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Ρούφον⁶ τὸν ἐκλεκτὸν⁷ ἐν κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα 13
 αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. Ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον,⁸ Φλέγοντα,⁹ Ἑρμᾶν,⁹ 14
 Πατρόβαν,¹⁰ Ἑρμῆν,¹¹ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. Ἀσπάσασθε 15
 Φιλόλογον¹² καὶ Ἰουλίαν,¹³ Νηρέα¹⁴ καὶ τὴν ἀδελφὴν¹⁵ αὐτοῦ, καὶ
 Ὀλυμπᾶν,¹⁶ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους 16
 ἐν φιλήματι¹⁷ ἁγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ χριστοῦ.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν¹⁸ τοὺς τὰς διχοστασίας¹⁹ καὶ τὰ 17
 σκάνδαλα,²⁰ παρὰ τὴν διδαχὴν²¹ ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε,²² ποιῶντας: καὶ
 ἐκκλίνετε²³ ἀπ' αὐτῶν. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ χριστῷ 18
 οὐ δουλεύουσιν,²⁴ ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ:²⁵ καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας²⁶
 καὶ εὐλογίας²⁷ ἐξαπατῶσιν²⁸ τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων.²⁹ Ἡ γὰρ ὑμῶν 19
 ὑπακοή³⁰ εἰς πάντας ἀφίκετο.³¹ Χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν: θέλω δὲ ὑμᾶς
 σοφοὺς³² μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους³³ δὲ εἰς τὸ κακόν. Ὁ δὲ θεὸς 20
 τῆς εἰρήνης συντρίψει³⁴ τὸν Σατανᾶν³⁵ ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.³⁶

¹ Τρύφαινα, ἡς, ἡ, Tryphena, Tryphaena. ² Τρυφῶσα, ἡς, ἡ, Tryphosa. ³ κοπιᾶω, toil, labor. ⁴ Περσίς, ἰδος, ἡ, Persis. ⁵ Ρούφος, ου, ὁ, Rufus. ⁶ ἐκλεκτός, chosen, elect. ⁷ Ἀσύγκριτος, ου, ὁ, Asyncritus. ⁸ Φλέγων, οντος, ὁ, Phlegon. ⁹ Ἑρμᾶς, ᾱ, ὁ, Hermas. ¹⁰ Πατρόβας, ᾱ, ὁ, Patrobas. ¹¹ Ἑρμῆς, οὔ, ὁ, Hermes. ¹² Φιλόλογος, ου, ὁ, Philologus. ¹³ Ἰουλία, ας, ἡ, Julia. ¹⁴ Νηρεὺς, έως, ὁ, Nereus. ¹⁵ ἀδελφή, ἡς, ἡ, sister. ¹⁶ Ὀλυμπᾶς, ᾱ, ὁ, Olympas. ¹⁷ φίλημα, τος, τό, kiss. ¹⁸ σκοπέω, look at, contemplate. ¹⁹ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ²⁰ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²¹ διδαχή, ἡς, ἡ, teaching, instruction. ²² μανθάνω, learn, ascertain. ²³ ἐκκλίνω, deviate, turn away. ²⁴ δουλεύω, serve, am a slave. ²⁵ κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. ²⁶ χρηστολογία, ας, ἡ, smooth, plausible speech. ²⁷ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ²⁸ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive. ²⁹ ἄκακος, guileless, innocent. ³⁰ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ³¹ ἀφικέομαι, reach, arrive at. ³² σοφός, wise. ³³ ἀκέραιος, unmixed, pure. ³⁴ συντρίβω, break in pieces, crush. ³⁵ Σατανᾶς, ᾱ, ὁ, Satan, adversary. ³⁶ τάχος, ους, τό, speed, quickness.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

Ἀσπάζονται ὑμᾶς Τιμόθεος¹ ὁ συνεργός² μου, καὶ Λούκιος³ καὶ Ἰάσων⁴ 21

καὶ Σωσίπατρος⁵ οἱ συγγενεῖς⁶ μου. Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος,⁷ ὁ 22

γράψας τὴν ἐπιστολήν,⁸ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος⁹ ὁ ξένος¹⁰ μου 23

καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἑραστός¹¹ ὁ οἰκονόμος¹² τῆς

πόλεως, καὶ Κούαρτος¹³ ὁ ἀδελφός. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 24

χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ Τιμόθεος, ου, ὁ, Timothy. ² συνεργός, οὔ, ὁ, fellow worker. ³ Λούκιος, ου, ὁ, Lucius. ⁴ Ἰάσων, ονος, ὁ, Jason. ⁵ Σωσίπατρος, ου, ὁ, Sosipater. ⁶ συγγενής, kindred, relative. ⁷ Τέρτιος, ου, ὁ, Tertius. ⁸ ἐπιστολή, ἥς, ἡ, letter, dispatch. ⁹ Γάϊος, ου, ὁ, Gaius. ¹⁰ ξένος, strange, stranger. ¹¹ Ἑραστός, ου, ὁ, Erastus. ¹² οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ¹³ Κούαρτος, ου, ὁ, Quartus.